

5.¹⁹⁹³

105. ÅRG.

Løssalg kr. 20

STAV OLAV

Gjermund Høgh, s. 4
Katolske skoler i Norge - arv og oppdrag

Rolf Tofte på gjesteplass, s. 8
Hjelp til selvhjelp

Baby Johannessen, s. 9
HIV/AIDS på den kirkelige dagsorden

Anne Bente Hadland o.p., s. 14
Med liturgi som lidenskap

Karen Erngaard, s. 20
Vår Frue av Fordrageligheten

Blikk på tiden, s. 24
Med forkjærlighet for TRØKK!

OLAV

Fra ghetto til ferment til... ?

Den lille katolske menighet på rundt 60 personer som feiret sin innvielsesmesse den 16. april 1843, var på mer enn én måte et fremmedlegeme på norsk jord. For det første representerte den en kirke som hadde vært bannlyst fra landet i rundt 300 år, og som gjennom århundrene var blitt omgitt av en ganske viltvoksende hekk av uvitenhet og fordommer i folks omdømme her hjemme. Dertil besto den lille menighet utelukkende av utlendinger - stort sett småborgere, håndverkere og kjøpmenn, nærmere bestemt datidens fremmedarbeidere, med et islett av "fremmede Maktens Gesandter", det vil si diplomater.

At den katolisisme som gjenopptok sin virksomhet i de nordiske land på midten av 1800-tallet var temmelig aggressivt motreformatorisk og uten sjenerende sans for de verdier nordisk lutherdom dog hadde utviklet gjennom de 300 års nærvær, hører med til bildet. Katolikkene var - i pater Hallvard Rieber-Mohns karakteristikk - "innstilt på hurtigst og kraftigst mulig å stille Norden overfor et katolsk alternativ: Den ene, sanne Kirke, til avløsning av de lokale villfarelser".

Men den lille katolske flokk forble liten, en ghetto med adskillige av ghettoens kjennemerker, på godt og ondt: rørende trofasthet og lojalitet, tilhørighet og trangsyn i symbiotisk samliv, kontroll innad og brodd utad. Den katolske fare - et begrep som kom inn i norsk debatt i 1920-årene - ble aldri noen reell fare, kun et fantasigespenst mobilisert av ihuga mostandere til avskrekking, og som sådan forsåvidt virksomt nok. På den annen side var den katolske drøm om *Norvegia Catholica*, et Norge trygt tilbake i Moderkirkens skjød, aldri mer enn en from - til tider sta - drøm som den lille katolske minoritet, som etter hundre år ikke var blitt mannsterkere enn under 5000, holdt seg med vel lenge. Tilsiget av konvertitter ble aldri noen stri og medrivende elv, og svinn i egne rekker har tæret. Tærer nok mer i dag enn i den strengere, mer tradisjonsbundne fortid.

Ved 125-årsmarkeringen i 1968 - tre år etter Det 2. Vatikankonsils avslutning - hadde bildet av en fremmedpreget innvandrerkirke langt på vei forandret seg. Man var på full fart ut av ghettoen, både mentalt og etnisk. "Norsk katolisisme", noterer pater Hallvard Rieber-Mohn i essaysamlingen "Kirke i oppbrudd" fra 1973, "er ikke overveiende noen emigrantkirke, med tilsvarende problemer når det gjelder å skape en hjemlig og artsegen mentalitet." Han viser til at den nå rommer en solid stamme norske katolikker av annen og tredje generasjon, som i mangt og meget finner at Det 2. Vatikankonsils reformer "imøtekommer nettopp deres ønske om å leve sin tro innenfor de fellesverdier som vårt norske samfunn har utviklet, og som de mentalt og kulturelt identifiserer seg med". Og ikke-katolikker griper i denne tiden rett som det er til ordet ferment om katolikkers nærvær og bidrag i vårt land.

En av disse fellesverdier var utvilsomt det demokratiske instinkt som - slik biskop John Willem Gran peker på i sitt bidrag til nevnte essaysamling - fikk sitt gjennombrudd, i den store og den lille sammenheng, i 1960- og 1970-årenes ver-

denskirke. Det ble en konsoliderende faktor både for institusjoner og enkeltmennesker i den katolske kirke her hjemme i årene etter konsilet. Og den katolske kirkes omvendelse til økumenikken i kjølvannet av konsilet gjorde én gang for alle slutt på virkelighetsfjerne pretensjoner som den førkonsiliære drøm om *Norvegia Catholica*.

Hvor står vi i dag? Etter 150 års nævær er den katolske kirke i Norge igjen langt på vei en innvandrerkirke, dog adskillig mer fargerik og sammensatt enn anno 1843. Og tallrikere. Begge deler har innvandringen og strømmen av flyktninger og asylsøkere de siste tiår sørget for. Dagens katolske kirke i vårt land har nær sagt et utall nasjonaliteter og språk, en bred palett av hudfarger og væremåter, fromhetsformer og tradisjoner, interessesfærer og meninger, erfaringer og holdninger.

Utvilsomt en fargerik affære, og på mange måter verdenskirken i miniatyr. Men er det også et fungerende fellesskap med klar forankring i noe man kan kalle norsk katolsk jordsmonn? Eller er vi på vei mot en ny slags ghetto-kirke, et konglomerat av nasjonalt og kulturelt betingede katolske grupperinger med mer og mindre vanntette skott imellom? Og med "norske" katolikker med det pater Rieber-Mohn kalte "hjemlig og artsegen" mentalitet, i mindretall? Om så er - og det er tegn som tyder på det - er det langt fra noen katastrofe, men tvert om en enorm og spennende utfordring. En oppfordring til besinnelse på den mangslungne arv vi forvalter, og til stadig fornyelse. De to står ikke i motsetning til hverandre, men er to sider av samme sak.

Men her er også andre ghetto-tendenser, eller - om det er for sterkt - tendenser som kan fremme uheldig katolsk selvsentrering og lukkethet. I de senere år har det skjedd en klar dreining mot mer sentralisering under Roma, en til tider noe angstpreget bevegelse bort fra den åpne og kollegiale kirke de visjonære blant konsilsfedrene fra Det 2. Vatikankonsil kjempet frem, og som våre hjemlige biskoper har vært klare talmenn for, og over mot en mer autoritær kirke. Det har ført til sterke polariseringer, til tid- og energikrevende konfrontasjoner mellom tradisjonalisme - noen vil si reaksjonære tendenser - på den ene side og en mer kritisk holdning, ofte kalt kritisk lojalitet, overfor en elsket kirke på den annen.

Faren er at denne interne debatt, som til dels dreier seg om saker og ting som mange mener allerede var tilstrekkelig debattert og plassert, trekker oppmerksomhet og krefter bort fra andre, mer essensielle ting vi som katolske kristne sammen skulle være opptatt av og gløde for nå på tampen av det annet kristne årtusen: bygge en kirke som - i pater Rieber-Mohns malende ord - "er delaktig og medopplevende i hele historiens og tidens opprivende drama - tilstede overalt med sitt ord om det tidløse og evige lys over menneskets kamp".

Litt av en oppgave og en forpliktelse for vårt fargerike katolske fellesskap!

Hjelp fra paven

President Yoweri Museveni har rost de uttalelser paven kom med under Uganda-besøket for en tid siden. Sekterisme er et av de største onder i vårt land med katolikker mot protestanter og kristne mot muslimer, og pavens oppfordring til enhet var høyst betimelig, sa presidenten. Han var også svært tilfreds med pavens oppfordring til de unge om kyskhets. "Vi kan ikke løse AIDS-problemet ved å dele ut kondomer.

Selvsagt vil vi ikke forby dem, men de er ikke svaret. På dette punkt er paven og jeg enige."

Presidenten beklaget at kristentroen for mange i Uganda kun er en formalitet, og at noen av de forbrytelser som ble begått under det tidligere regimet, var utført av folk som kalte seg kristne. Presidenten er ikke selv aktiv kristen, men har ofte oppfordret både kristne og muslimer til ekte trosengasjement. KNA

Lettere for Kinas undergrunnskirke? Rapporten fra Hong Kong antyder at de kinesiske myndigheter kan være i ferd med å innta en noe mer avslappet holdning til den katolske undergrunnskirken i landet. Holdningsendringen knyttes til Zhang Shengzuo, som i fjor ble utnevnt til ny leder for Kontoret for religiøse saker. Det er gjentatte ganger blitt hevdet at samtlige biskoper som ble arrestert da de i novem-

"Begrunnelsen for å drive våre skoler springer direkte ut av Kirkens misjonerende og tjenende oppgave," skriver Gjermund Høgh, rektor ved St. Paul Skole i Bergen, i denne artikkelen om katolsk skolevesens arv og oppdrag i vårt land. Og hvor han også noterer at "elevplassene i de private grunnskolene er de billigste i landet".

Den katolske kirke har alltid vært opptatt av oppdragelse og undervisning. Dette har sammenheng med katolsk livsoppfatning at menneske ikke er noe man er, men noe man stadig skal arbeide for å bli. Vi lever i spenningsfeltet mellom å være "skapt i Guds bilde" (1. Mos. 1,27) og fortapelsen. "Frykt heller ham som kan ødelegge både sjel og legeme i helvete" (Matt. 10,28). Menneskene er følgelig ikke gode eller onde, men under forandring - fortrinnsvis mot det gode.

I dette ligger en pedagogisk oppgave Kirken alltid har vedkjent seg. Thomas Aquinas sa det for 700 år siden, og Det annet Vatikankonsil gjentok det:

"Den sanne oppdragelse ser det som sin oppgave å danne den menneskelige personlighet med dens endelige mål for øye; å nå fullkommenheten, å bli delaktige i Guds overnaturlige vesen".

Kirken hevder at retten og plikten for oppdragelsen i første rekke ligger i familien, men Kirken og samfunnet skal bistå foreldrene i denne oppgaven:

Kirken ser seg også på en særlig måte ansvarlig for å gi oppdragelse - ikke bare fordi den som et menneskelig samfunn har kompetanse, men fordi Kirken

har som særlig funksjon å fornyne frelsens vei for alle mennesker, å gjøre de troende delaktige i Kristi liv og ved uopphørlig omsorg å hjelpe dem til å oppnå dette livs fylde.

(Det annet Vatikankonsil: Gravissimum Educationis).

På denne bakgrunn har den katolske kirke alltid vært engasjert i spørsmål om oppdragelse, og Kirkens engasjement vises på en særlig karakteristisk måte i den katolske skole.

Gjennom århundrer har katolske oppdragelsesinstitusjoner, alle typer skoler og universiteter, hatt stor betydning. I mange land er katolske skoler fortsatt bærende for undervisningen og regnes, til tross for at de er "non-governmental", på linje med offentlige skoler.

Arbeidsformene ved katolske skoler vil variere sterkt fra land til land og kanskje fra skole til skole, men skal alltid kjennes igjen ved at de er en del av Kirkens oppgave, ved at de bygger på felles arv og livssyn, og ved at

"dens særkjenne er skapelsen av et skolemiljø, som i frihet og nestekjærlighet levendegjort av evangeliets ånd, hjelper de unge til å utfolde sin personlighet, samtidig som de vokser opp som

de nyskapte mennesker dåpen har gjort dem til" (Gravissimum Educationis).

På dette felles grunnlag er ellers svært ulike katolske skoler knyttet sammen til et av verdens største undervisningssystemer.

Likevel vil det være vanskelig å finne en særskilt katolsk pedagogikk - om der med dette menes særskilte pedagogiske metoder.

Ut fra lokale muligheter søker de katolske skolene gode arbeidsmåter.

Våre skoler i Norge følger i all hovedsak de retningslinjer som følger av Grunnskoleloven og Mønsterplanen.

I Norge har vi ingen mulighet til egen katolsk lærerutdanning eller

Minner fra St.Paul skole:

"I 1933 satte jeg for første gang mine føtter på den smale trappen ved kirken, den som førte opp til inngangen til den gamle St. Paul skole - mونسnoren Snuyss' stolthet og min store forventning," skriver sr. Winfrida i en artikkel i heftet "St. Paul skole: ny - på gammel grunn" (1990).

Hun hadde lærerpraksis fra katolsk skolevesen i Nederland som var "vel organisert, statssubsidiert og i det hele tatt for den tid meget godt utstyrt med moderne hjelpemidler og møbler". Overgangen ble hard, ikke bare på grunn av språk, kultur og skikker. "Det andre var økonomien, hvis en i det hele tatt kan snakke om noen økonomi. Det var ingenting å rutte med. Hver skrivebok, hvert viskelær og hver blyant barna trengte, måtte skrives ned i materialboken som lå i katesterskuffen. Når barna ba om ny blyant, måtte de først levere inn den lille stumpen som de hadde igjen, og da måtte det først avgjøres om den var liten nok."

ber 1989 deltok i et bispekonferansemøte for undergrunnskirken, nå er satt fri. De lever dog under meget restriktive forhold, og noen er blitt arrestert på ny innimellom, så situasjonen er alt annet enn entydig.

Visepresidenten for undergrunnsbispekonferansen, biskop Joseph Li Sade av Tianjin, ble satt fri i juni 1991, men har siden mai 1992 vært forvist til en avsidesliggende landsby 160 km fra Tianjing. I

august i fjor skal ca. 600 av hans sognebarn ha tatt veien dit for å feire Maria opptagelse til himmelen; et par mil av veien ble tilbakelagt til fots.

I Hebai-provinsen er tre undergrunnsbiskoper satt fri i de siste månedene. Hjelpebiskop Paul Liu Shuhe av Yaxian, som i 1988 ble dømt til tre års fengsel for å ha vært i besittelse av en skrivemaskin og to ikke-holdte prekenere, ble noe forsinket satt

fri fra en "læring-gjennom-arbeid-gård" i juli i fjor. Den aldrende biskop An Sh' en av Daming ble løslatt kort før jul etter to år i en annen indoktrineringsleir, mens biskop Song Weili av Langfang ble holdt i forvaring rundt juletid og løslatt med advarsel om ikke å preke utenfor Langfangområdet. Den fjerde biskopen, Philip Yang Libai av Lanzhou, skal være løslatt siden desember.

THE TABLET

produksjon av læremidler. Derfor bygger vi også her på hva som er vanlig i norsk skole.

Primær oppgaven som ble vanskelig

Da det ble etablert katolske menigheter i Norge fra midten av forrige århundre, ble disse forsøkt bygget omkring tre institusjoner prest/kirke, hospital/sykepleie og skole. Særlig var biskop Fallize en sterk talsmann for dette.

Da han forlot Norge i 1923, var det katolsk skole i følgende byer: Arendal, Bergen, Drammen, Fredrikstad, Halden, Hammerfest, Kristiansand, Oslo, Porsgrunn, Stavanger, Tromsø og Trondheim, med totalt vel 250 elever.

Alle skolene var avhengige av søstrenes innsats som lærere, av to årsaker:

- * Skolene mottok ingen offentlig støtte, og søstrene var de eneste som "kunne arbeide gratis".
- * Inntil 1917 var katolikker ute-stengt fra lærerskolene, og i praksis skulle katolikker som ønsket lærerutdanning, møte problemer mange tiår senere.

De fleste skolene ble nedlagt i årene som fulgte. Årsaken hadde primært sammenheng med dårlig økonomi. Viktige argumenter for nedleggelse var likevel også mangel på skolesøstre og liten mulighet for å tilsette legfolk.

Det ble i blant også stilt spørsmål ved undervisningen. Ikke alle skolesøstre hadde den kompetanse, i det minste ikke i norsk, som var forventet. Dette førte til en del skeptiske synspunkter i forhold til

de katolske skolene. Endelig var det også et argument "å komme ut av den katolske ghettoen" - den typisk norske enhetsskoletanken har også stått sterkt blant norske katolikker. Da vi var kommet ut på 60-tallet, var der kun tre katolske skoler igjen: Arendal, Bergen og Oslo.

Privatskoleloven av 1970

Det må være riktig å si at de gjenværende skolene ble reddet da Pri-

vatskoleloven ble vedtatt i 1970. Under en del forutsetninger, som ikke har vært følt særlig vanskelig for de katolske skolene, ble der for første gang gitt offentlig tilskudd. Disse dekker nå en vesentlig del av driftsutgiftene - dog ikke husleie eller andre kapitalutgifter.

Det evige spørsmål - økonomien

Privatskoleloven skal sikre et tilskudd som svarer til 85% av alle

9. juli 1874: I nærvær av bl.a. enkedronning Josephine blir grunnstenen lagt til St. Josephs Institut, det som i dag er St. Sanniva Skole.

Avis - med hjelp fra pensjonsfondet Moskvapatriarkatet, som utgjør ledelsen i den russisk-ortodokse kirke, skal nå utgi sin egen publikasjon med navnet *Offisiell Kronikk med beretninger om ledernes gjøremål, taler og hyrdebrev samt meldinger om møter, offisielle besøk og lignende - en slags pendant til L'Osservatore Romano, noterer The Tablet. Avskaffelsen av sensuren har ført til at nær sagt hvem som helst kan skrive om religion, og det er derfor nødvendig å få frem de offisielle synspunkter, melder patriarkatets pressekontor.*

Prisen på den nye publikasjonen blir 20 rubler i løssalg og 4 i abonnement; differensen skal dekkes av midler fra det russiske pensjonsfond. Den pro-demokratiske publikasjonen "Moscow News" sier i en kommentar at det er "lite sannsynlig at lesere vil lytte til utredninger og giverappeller fra folk som bruker penger fra andre folks pensjonsfond til å betale for sin egen offisielle kronikk".

Demokrati må læres

Folk må oppdras og utdannes til nye sosiale holdninger, sier Denis Hurley, katolsk erkebiskop av Durban, nå kansler ved universitetet i Natal. Han mener både de sorte og de hvite stiller med "feilaktige holdninger" overfor endringene som forestår i Sør-Afrika. De sorte har for høye forventninger til en ny sort regjering, mens de hvite føler de blir fratatt politisk makt og derfor ikke vil være lojale overfor en ny

6

Elever og lærere ved St.Paul en vinterdag 1933. Til v. sr. Placida, til h. sr. Winfrida, i bakerste rekke mgr. Snuyts og sr. Rita.

det så ofte har vært tilfelle i våre forhold – hos våre oppofrende ordenssøstre.

Våre skoler i dag

St. Franciskus skole i Arendal:

6 klasser, 1. - 6. klasse, ca 45 elever + førskolegruppe.

St. Paul skole i Bergen:

12 klasser, 1. - 9. klasse, ca 300 elever + barnehage, førskole og fritidsordning.

St. Sunniva skole i Oslo:

18 klasser, 1. - 9. klasse, ca 475 elever + barnehage, førskole og fritidsordning.

Rundt halvparten av elevene er katolikker. Som våre menigheter, gjenspeiler de et bredt spekter av ulike kulturer og nasjonaliteter.

Skolene er nå de største katolske institusjonene i Norge og har slik overtatt noe av den plassen sykehuse tidligere hadde som utadrettet katolsk virksomhet.

Skolesøstrenes aktive innsats er ikke hva den var. Såvel ved St. Franciskus som St. Paul har den siste søster forlatt klasserommet, og på St. Sunniva kan de telles på én hånd.

Skolenes fortsatte virke er avhengig av legfolkets tro og håp, evne og vilje – foreldrene, skolens ansatte og hele menigheten.

Ingen må tro dette kan gå av seg selv, det er mange stener som skal flyttes når der skal drives skole. De utfordringer, vanskeligheter og muligheter for konflikter som ligger i institusjoner av en slik størrelse, vil også vi møte.

Våre elever er et tverrsnitt at elevmassen i norsk skole - ikke alle våre elever er "typiske ministran-

vanlige driftsutgifter i kommunale grunnskoler. Dette høres rimelig ut, men vi er ikke tilfreds med måten dette beregnes på.

Alt i 1990 var gjennomsnittlige driftsutgifter i kommunale skoler 35.812 kroner pr. elev. I 1991 var statens bidrag til kommunale skoler 26.825 kroner, men i gjennomsnitt fikk de private skolene 17.380 kroner pr. elev. (*Fra offisiell statistikk, NOS C29/92, og Statsbudsjettet for 1993.*)

Ekstra tilskudd til spesialundervisning og skoleskyss retter opp en mindre del av forskjellene, men for oss er det likevel klart at elevplassene i de private grunnskolene er de billigste i landet både for staten og kommunene. Foreldrene må betale en egenandel, i våre skoler ligger skolepengene rundt 4.000 kroner pr. år.

Vi arbeider følgelig under økonomiske rammer som er vesentlig strammere enn i kommunale skoler.

Våre skolebygninger skal selvsagt oppfylle alle offentlige krav når det gjelder helseforskrifter, brannforskrifter, arbeidsmiljø, m.v. Ved bygging av en ny skole, vil en tommelfingerregel si at det koster minst 100.000 kroner pr. elevplass. Man kan da forvente et statstilskudd på knappe 3.000 kroner, eller ca. 20% av hva bygget belastes for i moms.

Oslo Katolske Bispedømme har svært begrensede muligheter til å gi støtte til skolene.

Hvordan skolene så har fått sine bygninger, kan se ut som et mysterium - muligens nettopp hva det er. Noe av svaret ligger likevel hvor

politisk orden. Hurley mener universitetene er viktige når det gjelder å bidra til en holdningsendring. "Politisk sett har visse universiteter i Sør-Afrika bidratt til å holde konservatismen ved like, mens andre har hatt en liberaliserende innflytelse på en viss prosent av studentmassen," sa Hurley i sin tiltredelsestale.

I et intervju før tiltredelsen ble han spurt om sitt syn på at en del anglikanske

geistlige i Sør-Afrika og andre steder, som er imot kvinnelige prester, nå søker nærmere tilknytning til Roma. "Det er beklagelig at Den anglikanske kirke er delt på dette punkt," svarte Hurley. "Jeg er ikke særlig glad over at anglikanere som er oppbragt over kvinnelige prester, skal søke til den katolske kirke. Mitt håp er at de finner fred i sin egen kirke, og at man kan få til et kompromiss."

THE TABLET

Antall prester stiger

Antall prester steg, for første gang på 13 år, i 1991 fra 403.178 til 404.031, ifølge Vatikanets statistiske årbok, *Annuario Pontificio*, for 1993: sterk økning i Sørøst-Asia og deler av Latinamerika, fortsatt nedgang i Europa og Nord-Amerika. 145 land har diplomatisk forbindelse med Vatikanet, økning på 16. Det er 4.091 biskoper: 2.317 med bispedømmeansvar, 1.051 titulærbiskoper og 732 emeriterte.

THE TABLET

7

Glade barn fra St. Franciskus skole i Arendal.

Dr. theol. med mange talenter!

Den 15. mai 1890 ble St. Hallvard menighet opprettet i Christiania. Og allerede 1. september var skolevirksomhet i gang i den nye menigheten. "Hvor liten menigheten enn var, måtte man dengang ha en skole," leser vi i *Johs. Bruces* bok "Fra Urtegaten til Enerhauge", utgitt til menighetens 100-årsmerking i 1990. "I 1890 hadde St. Hallvard menighet 130 innskrevne medlemmer. I begynnelsen leide menigheten de to første etasjer i Urtegt. 29. I første etasje bodde prestene, og i annen etasje ble to værelser innredet til kapell. Mellom værelsene var en skyvedør, slik at et rom kunne adskilles fra alterdelen av kapellet. Der ble det innredet skole. Innredningsarbeidet ble gjort med prisverdig fart. Det skulle skaffes utstyr både til kapell og skole, og her viste prefekten (dr. theol. Johannes Fallize, apostolisk prefekt i Norge) eksempler på mange av sine talenter. Han tegnet selv både alter og kommuniensbenk, og når det gjaldt skolepult og kneleskamler, konstruerte han pultene slik at bordplatene kunne slås ned. Dermed var skolepultene blitt til kneleskamler," ifølge Bruce. Som noterer at "sytten elever var innskrevet da skolen begynte sin virksomhet".

ter". Heller ikke voksenmiljøet på skolene er av seg selv problemfritt.

Rammevilkårene for å drive katolsk skole i Norge i dag kan umiddelbart virke rimelig utfordrende, men er likevel ingen tung byrde i lys av den oppgave vi har, og den arv og tradisjon vi er en del av, og har lov å bygge på.

Hvorfor?

Begrunnelsen for å drive våre skoler, springer direkte ut av Kirkens misjonerende og tjenende oppgave. I motsetning til for noen 10-års siden, er det nå også (rent prinsipielt) bred politisk enighet om at våre skoler har en plass i Norge. "De

livssynsbaserte skolene skal bevares og forsvares."

(Statsråd G. Hernes, november 1992).

Utover at der må finnes praktisk mulighet til å drive våre skoler, er vår eksistensberettigelse avhengig av to forhold:

* **Vi må tjene en oppgave** innen de rammer Kirken kan vedkjenne seg.

* **Vi må ha en kvalitet** på vår undervisning og hele vår virksomhet som gjør at foreldrene velger å betro sine kjæreste til oss i tro på at dette er det beste skoletilbudet for deres barn.

Gjermund Høgh

Fastebrev til muslimer

I sitt årlige budskap til "mine muslimske venner" i anledning slutten på den muslimske fastetid ramadan, kommer den nigeriansk-fødte kardinal Francis Arinze, som leder Det pavelige råd for interreligiøs dialog, med en sterk appell om å minske spenningsforholdet i samfunn hvor kristne og muslimer lever side om side. Kardinalen sier at han skriver med spesiell solidaritet fordi de to botstidene ramadan og fastetiden i år var nær sammenfallende i tid.

Ordrett heter det i budskapet: "Når kristne eller muslimer er intolerante overfor hverandre, når de gir etter for konfeksjonelt hat, rasistiske overgrep, når de myrder og bedriver såkalt etnisk rensning og andre former for undertrykkelse og misgjerninger, avlegger de falsk vitnesbyrd om den gode og kjærlige Gud de sier de tror på. Både fastetiden og ramadan kaller til samvittighetsransakelse, til å få øynene opp for våre synder og vende tilbake til Gud." THE TABLET

Vold på landsbygda i Brasil

Biskop Augusto Alves da Rocha av Picos i Brasil har oppfordret president Itamar Franco til å gripe "sterkt og bestemt" inn i kampen mot vold på landsbygda i Brasil. "Volden økte betydelig i 1992," noterer biskopen som er leder for CTP, bispekonferansens Pastorale Landkommisjon. En forsk undersøkelse forteller om 38 mord samt om mer enn 13.000 landarbeidere i slavekår. THE TABLET

8

På gjesteplass:

Hjelp til selvhjelp

For en del år siden befant jeg meg som journalist på en såkalt invitasjonstur i Israel. Vi var til sammen 120 reiselivsfolk, kirkefolk og pressfolk fra flere verdensdeler, fordelt på tre busser, med alt hva det innebar av forsinkelser og tidsspille.

Bortimot halvparten var katolske patre, for en stor del fra Australia. De gjorde selvsagt mye av seg i sine svarte gevanter under Midt-Østens sol. Men det mest bemerkelsesverdige ved dem ble etterhvert deres ustoppelige jakt etter katolske kirker eller kapeller der de kunne improvisere en aldri så liten messe. Det ble mange slike den uken rundturen varte. En protestantisk predikant fra Island fikk omsider i stand et ikke-programmert møte for ikke-katolikker i noen ruiner ved Cecarea. Det ble liksom ikke helt det samme.

En tidlig søndag morgen satt jeg ringside under en messe de australske patrene hadde fått i stand i et himmelsk fransiskaner-kapell - tror jeg - på en høyde ved Genesaretsjø-

Rolf Tofte begynte sin journalistkarriere i den kristne avisen Dagen og var så i en årrekke i Bergens Tidende med kirke- og kulturstoff som spesialområde. Han har bl.a. vært medlem av Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke, formann i utvalget for Kirkens Informasjonstjeneste og skrevet to økumenisk utfordrende bøker: "Ut av båsene" og "Snart enige?". I dag er han pensjonist - og freelancer.

en. Det hele foregikk på latin, og som gammel latiner greide jeg faktisk å være med på en god del. Men jeg deltok ikke i nattverden. Det lå vel ikke utenpå meg at jeg bare var lutheraner, men ved slike anledninger har jeg i alle mine økumenisk bevisste år respektert det offisielle katolske regelverket og ikke følt behov for å demonstrere mot det.

Men jeg følte meg litt utenfor likevel. Og plutselig misunte jeg mine katolske trossøsken som på tvers av alle språklige og geografiske grenser og avstander kunne samles til en gudstjeneste der de umiddelbart opplevde den totale enheten. Jeg kom på den fromme tanke at vi snart mulig burde få en internasjonal luthersk messe til bruk ved lignende anledninger. Den er ikke kommet, dessverre.

Noen år senere var jeg sammen med en del norske kolleger utsendt medarbeider under Det Lutherske Verdensforbunds generalforsamling i Budapest. Den "ledige" søndagen leiet vi to biler og bega oss i retning Balatonsjøen. Men i følget var også den meget katolske journalisten Hanne Berentzen, som i likhet med de australske patrene i Israel var på ustanselig jakt etter en messe. Det må sies at vi lutherske journalister gjorde en helhjertet innsats for å finne en aldri så liten ungarsk katolsk kirke der vi kunne avlevere henne. Det lyktes omsider, men det tok så mye tid at søndagsturen ikke helt svarte til forventningene.

Nå har vi tatt behørig avskjed med Hanne og ønsket henne alt godt på den veien som peker i retning av

at hun blir nonne for resten av livet. Men hennes beslutning, sammen med hennes ungarske messejakt og de australske patrenes ustoppelige messebehov, har ikke unnlatt å sette sine spor. Det forteller meg noe om katolsk fromhetsliv, om århundregamle ubrutte og levende tradisjoner, om et verdensfelleskap som i alt sitt mangfold formulerer et budskap inn i min egen lutherske virkelighet. Og det forteller meg om en kontinuitet som jeg hver søndag i vår messe bekjenner meg som en del av.

Framfor alt forteller det noe vi som kristne i vår lutherske kirke har mye å lære av. Jeg skulle inderlig ønske at alle mine lutherske søstre og brødre bli like urolige etter å finne fram til messen - i hvert fall hver søndag. De fleste behøver jo ikke gå på jakt engang! Og jeg skulle inderlig ønske at vi som troende mennesker, uansett konfesjon, ble i stand til å bearbeide Guds kall på samme måte som Hanne da hun stod foran sitt livs neststørste beslutning.

Jo, vi trenger katolikker her i landet - også som hjelp til selvhjelp!

Rolf Tofte

HIV/AIDS på den kirkelige dagsorden

En dag i februar 1993 satt en gruppe katolske prester, søstre, sykepleiere og andre hjelpearbeidere og lyttet til foredrag om HIV/AIDS. Det ble en temadag hvor deltagerne fikk innsikt i HIV/AIDS-epidemien nasjonalt og internasjonalt, i hvordan det er å leve med HIV, i hvordan epidemien beveger seg i det skjulte. Temadagen tok også opp de utfordringene HIV/AIDS betyr for kirken.

Biskop *Gerhard Schwenzer* ga seminaret sin velsignelse med en liten tale, hvor hovedbudskapet var at HIV/AIDS-problematikken har humane og sosiale sider som angår katolikkene som kristne mennesker. Biskopen sa: "Som Jesus Kristus tok seg av de syke, ikke minst av de spedalske - og de HIV-smittede kan gjerne betegnes som dagens utstøtte spedalske - slik skal også vi ta oss av dem, vise dem vår omsorg og vår kjærlighet."

Biskopen ville ikke at HIV/AIDS-problematikkens moralske og etiske aspekter skulle tas opp ved denne anledningen, det måtte bli drøftet en annen gang. Det var riktigere å konsentrere seg om de praktiske, humane, sosiale og caritative spørsmålene i forbindelse med HIV/AIDS, mente han, og takket Helsedirektoratet for den støtten direktoratet hadde gitt til seminaret/temadagen.

Temadagen kom i stand etter et forarbeid av Caritas Norge, Norges Katolske Kvinneforbund, Unge Norske Katolikkers Forbund og Oslo Katolske Bispedømme.

Norge et foregangsland

Fagsjef for Avdeling for Forebyggende Arbeid i Helsedirektoratet, Morten Calmeyer, sa at Norge er et foregangsland når det gjelder forebyggende arbeid mot AIDS. Dette arbeidet har i Norge to målsetninger: det smitteforebyggen- de, å hindre spredningen av denne dødelige sykdommen og forebygge

andre resultater av den. Videre å få bort fordommene ved at vi skylder på trusler fra andre, det være seg de homoseksuelle menn eller afrikanere. Calmeyer ba om at man ikke glemte at det var med Columbus-ferden at syfilis ble overført til det amerikanske kontinent, en sykdom som dengang hadde mange navn.

I Norge har helsemyndighetene vært rimelig tidlig ute med informasjon om HIV/AIDS. Alle som bor og oppholder seg i Norge, har krav på informasjon for å ta vare på egen og andres helse. Informasjonen må være forståelig, tilgjengelig og kulturelt akseptabel. Derfor har Helsedirektoratet samarbeidet med innvanderorganisasjonene for å nå frem til de enkelte gruppene, og til dem som allerede er HIV-smittet når de kommer hit til landet. Han nevnte at Caritas Norge og den katolske kirke kommer i kontakt med innvandrere. Det er nødvendig å samarbeide i opplysningsarbeidet. Caritas Norge og den katolske kirke spiller en sentral rolle i omsorgen for de HIV-positive i Norge, sa Calmeyer.

HIV-infeksjon og AIDS

I Norge har man praksis for smitteopp- sporing gjennom en fast rutine for leger og helsevesen, sa sykepleier *Per Kr. Svendsen* ved Seksjon for tiltak mot AIDS i Oslo Kommunes Miljøetat. Han forklarte forkortelsene HIV og AIDS. HIV står for Human Immunode- ficiency Virus og AIDS står for Acqui-

red Immunodeficiency Syndrom. AIDS oppstår gjerne mange år etter at man er HIV-smittet. 50 % har fortsatt ikke AIDS etter 10 år. Men de aller fleste kommer før eller siden til å utvikle AIDS.

Det er ikke lett å bli HIV-smittet, sa Svendsen. HIV smitter ved seksuell kontakt, samleie, slimhinnekontakt, analt/vaginalt. Man har ikke funnet ett eneste eksempel på at kyssing er smittekilde. Når blod fra en HIV-positiv kommer inn i en annens blodomløp, er det stor sjanse for at viruset overføres. Derfor er sikkerhetsrutinene ved blodbankene i Norge innskjerpet. Den vanligste form for blodsmitte skjer ved bruk av urene sprøyter og spisser blant sprøytenarkomane. HIV kan også smitte fra mor til barn under svangerskapet, under fødselen eller ved amming.

Hiv smitter ikke ved vanlig kroppskontakt som håndhilsing og kjærtegn. Man hverken smitter andre eller smittes selv ved å anvende samme bad, dusj, badevann eller toilett. HIV overføres heller ikke ved at andre uforvarende drikker av den HIV-positives glass eller kopp. HIV-positiv kan man heller ikke bli ved at en smittet hoster eller nyser i nærheten.

Forestillingen om at smitten her i landet er størst blant homofile/bifile menn, stemmer ikke lenger. De heteroseksuelle har gått forbi de homofile/bifile i antall smittede.

Det som kan være farlig, er at en stor gruppe av befolkningen i Norge ikke kommer i kontakt med sykdommen, og så går den inn i glemselen.

Mens kvinner smittes innenlands i Norge, smittes mennene i utlandet, enten de er ute som bistandsarbeidere, på forretningsreiser eller på ferie.

Et sterkt vidnesbyrd

Hun sto frem for å gi de HIV-positive et ansikt - J. fra PLUSS, de HIV-positi-

Ekskommunist som president - intet problem for kirken

Pavens besøk i Litauen i september i år blir "en svært betydningsfull hendelse for vårt unge demokrati", sier nyvalgt president og tidligere kommunistleder Algirdas Brazauskas i et intervju med den italienske katolske dagsavisen "Avvenire". Han håper pavens besøk vil bidra til moralsk gjensjeldelse i landet.

I en kommentar til presidentvalget sa Vilnius' erkebiskop Backis at en eks-kom-

munist som president ikke er noe problem for kirken. Han innrømmet at medlemmer av arbeiderpartiet hadde ergret seg over at enkelte prester og katolske grupperinger hadde støttet det demokratiske partis kandidat under valgkampen. Kirken har ikke noe med å ta offentlig stilling til kandidatene ved et presidentvalg, mente Backis. Han beklaget "mangelen på moralske verdier" i det litauiske samfunn og tilskriver den de nesten femti års kommuniststyre.

De fleste litauere er døpt katolsk, men

kun ca. 15% er praktiserende katolikker. Backis minnet om at den katolske kirke hadde stått i første rekke under kampen mot kommunistene, og stått den demokratiske presidenten Landsbergis nær. Denne tiden er over, i et demokrati kan kirken ikke ensidig støtte én bestemt gruppering. Han understreket at han ikke ser Brazauskas' seier som uttrykk for lengsel tilbake til kommunismen..

CHRIST IN DER GEGENWART

10

ves interesseorganisasjon. En flott ung dame uten noen ytre tegn på at hun har vært narkoman i mange år og har levet med HIV-smitte i 8 år. Det var i den tiden hun var narkoman hun ble smittet av den uren sprøyte.

Hun tok utgangspunkt i at HIV/AIDS berører tabuer - seksualitet, død. Hun fant det vondest at det her dreiet seg om en dødelig sykdom, fordi det som regel er unge mennesker som rammes, som skulle ha hatt et langt liv foran seg. Døden snakkes det helst ikke om. Men man vegrer seg også for å snakke om HIV/AIDS, fordi det forbindes med seksualitet, som det er vanskelig å snakke om, ikke minst overfor unge mennesker. - Hun sa at det bare er en selv som kan beskytte seg mot HIV-smitte.

Å leve som HIV-positiv i hverdagen bragte med seg et spøkelse, sa J. fra PLUSS. Det er tiden. Når kommer de legende medisiner? Skal man leve, kan man ikke tenke på at man snart skal dø, sa hun. Det kan ofte være vondt, tøft og vanskelig. Men man får nye krefter når man blir syk, mente hun. Hun konstaterte stadig folks angst for smitten. Derfor anbefalte hun at man skulle ta kontakt med PLUSS eller med helse-søster på stedet, for å få svar på de konkrete spørsmål som alltid dukker opp, når man får HIV-positive inn på livet av seg.

Franciskushjelpen og de AIDS-syke

Franciskushjelpen, som er en katolsk institusjon, gir syke, eldre og lidende mennesker hjelp og omsorg. Besøks- og omsorgstjenesten gjelder også de AIDS-syke, sa oversykepleier Arne Hovland fra Franciskushjelpen.

Siden 1983-84 har Franciskushjelpen gitt omsorg til døende AIDS-syke som ønsker å dø hjemme, og de har også besøkt ensomme AIDS-syke på sykehus. Franciskushjelpen er nå den organisasjonen som har mest erfaring

med HIV/AIDS utenfor institusjonene.

Hovland sa at han var glad for at folk bruker Franciskushjelpen i denne sammenhengen. Selv hadde han hatt kontakt med mange AIDS-syke, og det hadde vært en kilde til vekst hos ham selv, sa han. Men han sa også at det var skremmende å se hvordan folk ikke klarer å møte mennesker med kjærlighet. HIV/AIDS er blitt en stigmatisert lidelse, som tuberkulosen var det i sin tid. Folk har irrasjonelle holdninger.

Han antok at det måtte være dødsangst inne i bildet.

Hovland viste til det arbeidet som i de siste årene var gjort i Franciskushjelpen på dette området, og sa at en viktig oppgave var å jobbe med den AIDS-sykes familie. Man måtte gi de pårørende opplysning, slik at det kunne være tillit og trygghet i hjemmet. Å gi slik opplysning krever tid, noe folk har lite av i dag. Franciskushjelpen kan bruke den tiden som trengs. Alle som

"Vi har mistet den Gud som ikke tåler at vi tramper på mennesker," sa Helge Fisknes under AIDS-seminaret. Her et verk av en ukjent middelalderkunstner: Hunden slikker den spedalske Lazarus' sår, mens herskapet hengir seg til bordets og musikens gleder.

Utvider mottagerapparatet

"Nordmenn har et solid ankerfeste i det puritanske og kan vel best karakteriseres som nøysomme pietister," hevder Erik Hillestad overfor Aftenposten. "Hardingfela er god nok, den," sier lederen for Kirkelig Kulturverksted, "men vi må våge å ta inn det overraskende og nye som er blitt til under andre himmelstrøk. Musikken kan utvide mottagerapparatet og gjøre oss varmere og gladere."

Om kjendiser

"Kjendiser er velferdsstatens adel, og ekspertene er velferdsstatens presteskap," hevder Einar Engebretsen, lørdagsgjest i Arbeiderbladet. Han funderer over begrepene kjendis og media: "Fjernsynet avler kjendiser som en musemor i et museår," og "kjendiser og eksperter utgjør en privilegert klasse som løper maraton i media og myldrer sine meninger over oss. Fjernsyn og ukeblad tygger drøv på kjendiser - omigjen og omigjen og omigjen."

Engebretsen minner oss om den gamle sannhet at "kultur ikke er mengden av hva vi vet, men viljen til å veie og velge verdier, evnen til å bruke og prioritere viten. Informasjon erstatter ikke visdom. I stillheten kan et selvbilde formes som ikke speiler seg i kjendisen, underordner seg eksperten eller måler seg med naboen. 'I stillhet og tillit skal din styrke være,' sa profeten Jesaja, en ikke-kjendis i dagens media-Norge."

vil, får hjelp. Ingen blir i utgangspunktet avvist.

Åpen homofil og katolikk

Det finnes selvsagt i vår katolske minoritet i Norge homofile trosfeller. Men ikke alle tør stå åpent frem. Det gjorde imidlertid en yngre mann på denne tema-dagen. Årsaken til denne frimodighet var at han hadde en venn som døde av AIDS. Nå deltok han flere dager i uken som en av "Kjernekeri" i PLUSS. "Kjernekeri" er ca. 30 frivillige ikke-smittede som hjelper senteret med praktiske ting.

Han mente de homofile er ressurspersoner som kan gjøre en innsats for kirken. Han viste til de moralsk-teologiske vanskeligheter som oppstår i kirken når man diskuterer homofili og homoseksuell handling. I alle tilfelle mente han at kirken måtte bli mer inkluderende og mindre ekskluderende overfor de homofile.

Kirken må se virkeligheten i øynene

Menneskene ser kun riktig med hjertet, sa den lutherske presten *Helge Fisknes*, som leder Kirkens Bymisjons Aksept Kontaktsenter for HIV+. Han sa at han ikke visste noenting om HIV/AIDS da han begynte ved Aksept.

Han sa at utspillene fra kirken har vært triste utspill. Man står på avstand og feller dommer om noe man ikke vet noe om. Kirken setter i gang motkampanjer - og har som botemiddel å holde fast på de faste forhold. Man tror man er på glid hvis man begynner å se virkeligheten i øynene. Fisknes sa: "Moralisering kan vi klare oss foruten. Vi må gi nye Gudsbilder til prestene." Med det mente han at enhver er skapt av Gud - hvert eneste menneske er et Gudsbilde med Guds kvaliteter strømmende gjennom seg. Mennesket skal kunne stå som det er, og vite seg elsket. Menneskene fører Guds verk videre hele tiden, men saboterer det samtidig.

Han sa: "Vi må bli kjent som menneske på det gode, det himmelske. Men smerten hører også med. Jeg må gjenkjenne meg selv på det onde også."

Slik kom han inn på selve AIDS-problemene og konkluderte en lengre sekvens med å si at noen må støtte de utstøtte og la dem få føle at de er regnet med av Gud når de ikke er regnet med av mennesker:

"Gud er altfor lite forpliktende for oss som kirke - vi har mistet den Gud som ikke tåler at vi tramper på mennesker. Når Gud blir stor og hellig, da blir mennesket hellig."

Kirken må åpne sine dører for de AIDS-syke

"Kirken er fiksert på det seksuelle og glemmer ofte urettferdigheten." Det sa den amerikanske presten Robert J. Vitillo, som er en av ekspertene i Caritas Internationalis. (Se intervju med ham i forrige nr. av "St.Olav").

Han fortalte at da Caritas Internationalis bestemte seg for å arbeide med HIV/AIDS-problemene, kom det mange irrasjonelle reaksjoner. Mange var redde for at organisasjonen kunne bli tatt for å være en homoseksualslutning. Flere grupper fra Afrika ville ikke være med på programmet, enda den katolske kirke var lovlig sent ute med å starte opplæringsprogrammer innad i kirken. Vitillo mente at kirken må lære fra seg mer om seksualitet, også i skoloringen av ordenssøstre og prester. Rett og slett fordi seksualiteten er en sterk følelse i menneskenes liv. Kirken må overvinne sine fordommer på dette området.

Skal kirken bli troverdig, må den åpne sine dører for de AIDS-syke og for de homofile. Dessuten er de AIDS-syke de som best kan fortelle folk om sykdommen, sa Vitillo. Han viste til at de AIDS-syke leter etter en mening med livet og døden, og de trenger pastoral hjelp. Han sa at mange geistlige

fortsatt er redde for å møte de AIDS-syke. Han tilføyet: "Vi må overvinne frykten i oss selv. AIDS omfatter døden. Det er vanskelig å følge unge mennesker i døden. Men glem ikke at vi alle er dødelige. Vi må tenke på vår egen død."

Med det globale perspektiv for øyet kunne Vitillo fortelle at myndighetene rundt i verden, spesielt i Afrika og Latin-Amerika, konsentrerte seg om AIDS-syke i de store byene. Kirken har sitt medlidende ansvar på landsbygden og på småstedene. I byene i enkelte afrikanske land har sykehusene vært oversvømt av folk med AIDS - opp til 90 % av belegget. Ofte med to voksne i én seng, folk liggende på gulvet og andre nødløsninger. Han sa seg glad for at Caritas Norge hadde gitt hjelp til et sykehus i Uganda, slik at det kunne bygges ut.

Vitillo sa at det kirken må konsentrere seg om, er å få bygget ganske små sykehus, polyklinikker og en utvidet hjemmehjelpsordning i de hardest rammede områdene hva AIDS-epidemien angår. Det må distribueres basismedisin og nødvendig mat, og så må man finne ut hvem av de syke som trenger å komme tilbake til sykehusene. Men kirken må ikke glemme den åndelige omsorg for de AIDS-syke. Han ga eksempler på 4 generasjoner smittede i samme familie, og familier hvor den som hadde ansvaret for barneflokkene, kanskje bare var i 10-12 års alderen.

Kirken - og da snakket Vitillo ikke bare om den katolske kirken, men om alle kristne kirker - har nå tatt en ledende rolle i omsorgsarbeidet for de AIDS-rammede i u-land, og folk med AIDS arbeider også innenfor kirkene.

Konklusjonen på Vitillos innlegg kan sammenfattes slik: Kirken må møte menneskene - også de HIV/AIDS-rammede - slik at de ikke føler seg utstøtt.

Vi var heldige

"Vår tids store fare er definitivt ikke enfold, men mangfold," skrev Halvor Nordhaug nylig i *Vårt Land*, og kunne fortelle at der han tidligere bodde, "hadde vi 20 TV-kanaler i veggen. Det hendte jeg var innom hele paletten på et kort sveip før leggetid. Det var stort sett underholdning

på ymse språk, avbrutt av kattemat og pulver som vasker hvitere allerede ved 40 grader.

Etter en slik rundtur oppdaget jeg hvor mye vi har å takke for, vi som i mange år fikk ha bare én TV-stasjon på skjermen. Vi var så heldige å gå glipp av mye."

Samfunnets trekkdyr

De sosiale og økonomiske reformene har hittil ikke bedret kvinnes sosiale stilling i Russland, sa Aletina Fedulova, Det russiske kvinneforbunds leder, nylig til journalister i Moskva. Ifølge ferske statistikker utgjør kvinnene 75% av de arbeidsledige. Særlig dramatisk er det i rustningsindustrien der andelen av kvinnelige ansatte var usedvanlig høy.

CHRIST IN DER GEGENWART

Sr. Mary og Katarinahjemmet

Påskeaften 1955 kom jeg til Katarinahjemmet for første gang. Pater Thom, som var min ledsager, presenterte meg for en middeladrende dominikanerinne, sr. Mary Reginald. Hennes spesielle oppgave i huset var å ta seg av de unge pikene som bodde i søstrenes pensjonat. Nå viste hun oss rundt og fortalte litt om stedet. Hun var humoristisk, lun og tillitvekkende og passet godt til husets hjemlige atmosfære. Dette måtte være et bra sted å bo.

Da jeg flyttet inn på Katarinahjemmet som pensjonær en tid senere, var jeg blitt opptatt i den katolske kirkes fulle fellesskap, og sr. Mary var blitt valgt til priorinne. Etter den tids språkbruk var hun nå *moder* Mary. I dette tilfellet passet betegnelsen godt. Man merket fort hennes omsorg for hver enkelt i både timelige og åndelige ting, og lærte hennes trofasthet å kjenne. Samtidig var hun helt fri fra ønsket om å dominere.

Jeg fikk nå oppleve Katarinahjemmet innenfra. Her var et miljø som jeg aldri hadde sett maken til, på en gang nasjonalt og internasjonalt. Det var ingen tvil om at man befant seg i Norge. Norsk møblering og norske gjenstander dominerte. Peisestuen var nærmest nasjonalromantisk. Men innimellom var det ting med tydelig utenlandsk preg, gjerne fransk. Et lignende forhold fant man med hensyn til matskikker og andre skikker. Ikke minst gjaldt det menneskene man møtte, husets beboere og de mange gjester.

Det var vel 50 pensjonærer. Søstrenes antall varierte litt, ettersom de fleste periodevis var i Frankrike. Vanligvis var det 12-15, omtrent like mange norske som franske. Alle innvirket på miljøet og atmosfæren. Men den som hadde ledelsen og angav tonen, var sr. Mary. Ved sin side hadde hun en liten fransk søster på samme alder, sr. Marie du Christ, tidligere priorinne, nå visepriorinne. Disse to var høyst ulike, men de

utfylte hverandre og hadde et harmonisk samarbeid. I fellesskap skapte de dette særegne miljøet.

Da de franske dominikanersøstre hadde grunnlagt Sta. Katarinahjemmet i 1928, nølte ikke Mary Farelly. Hun meldte seg som kandidat. Så fort det lot seg gjøre, drog hun til Paris. Etter endt novisiat kom hun hjem til Oslo som sr. Mary, og Katarinahjemmet fikk sin første søster med norsk bakgrunn. Hennes innsats ble banebrytende. Klosteret ved Majorstuen måtte slå rot i norsk jord for å bli levedyktig, og sr. Mary var et velegnet redskap for denne prosess. I årene som fulgte, kom det flere norske. Deres miljøskapende virke hadde satt frukt i en årrekke da sr. Mary overtok

roret i 1955 og ble klosterets første norske priorinne.

Det var smått stell med katolske miljøer i Norge på den tid, og antall katolikker var lavt. Folks uvitenhet om alt som angikk katolisismen, var utrolig, noe som fremgikk tydelig av den pågående diskusjon om jesuitterparagrafen. I en slik situasjon fylte miljøet på Katarinahjemmet et behov og savn, særlig for konvertitter. For dem som ble utsatt for motstand og press fra familie og omgangskrets på grunn av sin katolske tro, var det ekstra viktig å finne en slik oase. Her kunne man treffe trosfeller og få katolsk informasjon. De norske fikk sin horisont utvidet ved det franske innslaget, og de franske og

Sta. Katarinahjemmet anno 1933.

Seksualiteten: god eller ond?

"Vi har et merkelig syn på seksualitet," sier presten Helge Fiknes, leder av Aksept-senteret for HIV-positive, ifølge Akershus Romerikes Blad. "Bare seksualiteten opptrer innenfor aksepterte rammer, tror vi per definisjon at den er god. Og opptrer den utenfor, er den ond. Men ond er seksualiteten bare når den forbruker og undertrykker mennesker. God er den når den søker fellesskap og gir mennesker opplevelser som bekrefter egenverdien."

Pressefrihet og utviklingshjelp

Utviklingshjelp bør i stigende grad knyttes til respekt for pressefriheten, krever tallrike afrikanske journalister i et brev til EF-kommisjonen. I Angola, Ruanda, Sierra Leone og Tschad er regjeringsskritiske journalister blitt drept uten at gjerningsmennene er blitt stilt for retten. I land som Ghana, Kenya og Sudan er pressefolk gjentatte ganger blitt sperret inne. I andre

land - som Kamerun og Togo - driver man kritiske journalister i eksil.

I forbindelse med et seminar i Bryssel arrangert av den franske organisasjonen "Reportere uten grenser" sa Manuel Marn, ansvarshavende for utviklingshjelp, at EF i fremtiden bør yte mer støtte til de demokratiske medier i Afrika.

CHRIST IN DER GEGENWART

13

de andre katolske utlendinger fikk kon-takter. En stor del av de katolikker som den gang fantes i Oslo, kom innom fra tid til annen. De besøkte gjerne de årlige basarene som varte i to uker, med kaffedriking og underholdning. Noen vanket fast i huset gjennom mange år, de kom og spiste et måltid og fikk en prat. Ingen ble ekskludert, alle var velkommen. Sr. Mary kjente dem alle, og alle kjente henne.

I ni år på rad var sr. Mary priorinne. Denne perioden var viktige modningsår for en ny generasjon norske søstre. Disse ble alle sterkt knyttet til henne. De var innstilt på å føre Katarinahjemmet videre i hennes ånd da det ble deres tur til å ta ansvar.

Konsilet var nå i gang. Ajourføring måtte til, også på Katarinahjemmet. Forandringer hadde sr. Mary ingenting imot - når de var til det bedre. Den solide basis som hun hadde vært med på å legge, gjorde forøvrig brytningene mindre skadelige her enn i så mange andre klostre. Katarinahjemmet har kunnet fortsette med sine gamle oppgaver i den grad de fremdeles svarer til et behov, men også tatt opp nye. Sr. Mary har fulgt med. Hjemme har hun hele tiden vært et samlingspunkt, selv om hun i mange år også hadde krevende oppgaver ute.

Budskapet om sr. Marys død fremkaller vemod, men først og fremst takknemlighet. Man må takke Gud for alt han har gitt oss gjennom sr. Mary personlig og gjennom kommuniteten og miljøet på Katarinahjemmet. For meg selv har disse åndelige impulser og denne menneskelige varme vært uten sidestykke. Og det står tindrende klart: Uten sr. Mary ville ikke Katarinahjemmet kunne blitt det samme velsignede sted.

Sr. Maria Nada av Inkarnasjonen
OCD (Marit Flagestad)

Brev til en pater

Mari Osmundsen,

ABSOLVO TE

Oktober forlag, 1992

I St. Olav 5/92 etterlyste jeg en "ungdomsroman med budskapet at det er helt greit for en normal norsk gutt eller jente å være katolikk". Katla, denne romanens jeg-person, er riktignok en norsk tenåring og katolikk, men *Absolvo te* er ikke noen ungdomsroman, og jeg tviler på om man kan betegne henne som "normal". Hadde hun vært det, ville boken ikke vært så spennende ...

Katla sitter i fengsel og skriver brev til en katolsk pater hun ennå ikke har møtt, for å fortelle om sine drømmer og om det mord hun ble arrestert for. Katla sitter inne med en masse spørsmål. Hun finner ikke svar på alle disse spørsmålene, men bokens siste ord tyder på at hun har funnet fred: "Hva tror du, pater John ... finnes det et menneske i denne byen som er friere enn meg?"

Da jeg leste denne romanen, ble jeg litt forvirret av den meget utførlige måte Katla forteller om sine drømmer på. "Jeg tar dem alvorlig," sier hun, "de betyr alltid noe, og det straffer seg å overse dem". I drømmene får Katla se verdens lidelse. Hun får også et uklart oppdrag. Hvis jeg forstår det riktig, kommer hun til den innsikt at hun, som er medskyldig i drap, skal påta seg hele skylden, og at dette står i sammenheng med hennes drømmer.

Forfatteren, som ikke selv er katolikk, har faktisk klart å skrive en roman som får psykologisk plausibilitet bare hvis man aksepterer plausibiliteten i en bestemt strømning innenfor katolsk

spiritualitet, dvs. soningstanken. Kanskje er min reaksjon for teologisk, men hvis Katla ikke er gal, da er hun en "sonende".

Det nye testamente kjenner til tanken om Jesus som frivillig påtar seg lidelse for våre synder. En ikke uviktig strømning i katolsk fromhet og praksis har sagt at også vi frivillig kan påta oss lidelser som kommer andre mennesker (eller sjelene i skjærsilden) til gode.

Denne tanken er ennå ikke død i vår kirke, men den er blitt kraftig svekket av psykologiske og teologiske argumenter. For det første vet man i vårt århundre mer om hvor komplisert og nyansert menneskets forhold til frivillig lidelse er; det er ikke uproblematisk for oss som alle er barn av Freud, å stå der og piske oss. I tillegg opplever vi så mye stress i hverdagens overlevelseskamp at vi ikke skjønner hvorfor vi skulle påføre oss ekstra lidelser.

Det har også vært en teologisk skepsis overfor tanken at jeg liksom skal opphøye meg til en slags frelserrolle overfor andre ved å velge å lide for dem. Har ikke Kristus gjort nok for alle? Med andre ord: å akseptere lidelser og forene dem med Kristi kors er sikkert meningsfylt, men mistanker melder seg når en vil søke lidelser for å kunne sone for andre.

Mari Osmundsen skriver om et menneske, ikke om en åndelig teori, og romanen er spennende nettopp fordi det bilde hun tegner av Katla, ikke passer helt inn i noe skjema. Den anbefales ikke minst pga. de spørsmål Katlas spørsmål vekker til live i leseren.

Brian McNeil c.r.v.

Hvorfor ikke pave Johannes XXIII?
Wiens hjelpebiskop, Helmut Krätzl, mener det er for mange saligkåringer i den katolske kirke. Han noterer at pave Johannes Paul II har foretatt hele 379 saligkåringer og spør: Hvilket inntrykk gir den 'seriesaligkåring' av de siste paver som det nå legges opp til? Man bør gå imot alle planer om å saligkåre Pius XII og Paul VI. Pave Johannes XXIII som innkalte Det 2. Vatikankonsil, har snarere fortjent en slik

ære. Om man forbigår ham, kan det vekke mistanke om at han på grunn av konsilet er "mindre salig eller til og med u-salig", mener Krätzl. Konsilsfedrene ønsket å saligkåre Johannes XXIII "per acclamationem" straks etter hans død i 1963, men kurien satte bremsene på. Daværende ansvarlige kardinal for saligkåringer betegnet til og med innkallelsen av konsilet som et "negativpunkt".

"I dag polemiserer flere kretser innen

den katolske kirke åpenlyst mot konsilet, og slik kritikk blir på offisielt hold langt mildere mottatt enn de røster som hevder at mangt av det som skjer i kirken i dag, savner adskillig av konsilets ånd," hevder biskop Krätzl. Som mener en saligkåring av Johannes XXIII vil være et klart ja til en kirke som nettopp er så åpen som denne pave ønsket den skulle være.

CHRIST IN DER GEGENWART

"Når man senker kravene til den sakrale kunst for å 'bringe den på folkets nivå', er den ikke lenger en troshandling, men propaganda." Sitatet er hentet fra innledningen til boken om og med dominikanerpateren André Gouzes – "Sylvanès. Historie d'une passion", Paris 1991 – beretningen om Gouzes' dobbelte livsverk: gjenopplivingen av abbediet Sylvanès og den liturgiske musikk han skapte.

Med utgangspunkt i Gouzes' tanker og egen erfaring stiller Sr. Anne Bente Hadland kritiske spørsmål til mangt av det som er tenkt og gjort i kjølvannet av Det 2. Vatikankonsils liturgireform. Gjør vi f.eks. "våre barn en tjeneste når vi synger Portvei-sanger i barnegudstjenesten?"

André Gouzes er født i 1943. Etter noen turbulente ungdomsår og et mislykket klosterforsøk hos trappister i svært ung alder, inntrådte han hos dominikanerne midt på -60-tallet. Dermed kom han til å oppleve 1968 i ordensdrakt, en begivenhet vi finner ekko av i boken. Og den kan utmerket godt leses som et svar på det som skjedde i kirke og ordensliv i kjølvannet av -68. Men den kan også leses på andre måter. F.eks. som den eventyrlige historien om hvordan Sylvanès, et fraflyttet og forfallent cistercienserabbedi i Gouzes' hjemlige trakter, blir vekket til live og utvikler seg til å bli et av de mest livskraftige sentra for kirkelig kunst i Frankrike. Eller som tilblivelseshistorien til Gouzes' egen musikk, eller, om man vil, som selvbiografisk bekjennelsesskrift. Boken kan altså leses på mange måter. Den er underholdende, poetisk skrevet, engasjerende og tankevekkende.

Det som først og fremst har vekket denne leserens interesse, og som i sin tur har forårsaket denne artikkelen, er hans refleksjoner

omkring liturgien. Nå er det sydlige Frankrike og den kirkelige og sosiale virkelighet boken beskriver, nokså fjernt fra vår norske diasporasituasjon, men hans refleksjoner omkring troen og liturgien og liturgiens plass i den troendes liv turde være av interesse også for avsides katolikker som oss.

En syntese av det beste

Mangeårige lesere av St. Olav med god hukommelse og særlig interesse vil kanskje mene at de har vært borti mannen før, og det har de! Dag Sundby skrev en artikkel om ham i 1978 etter et besøk hos dominikanerne i Toulouse, og her peker han på den utfordringen som har "forårsaket" Sylvanès som det fremstår under Gouzes' ledelse i dag.

Utgangspunktet var den liturgiske fornyelse som, ifølge Sundby, plasserte "latinene og den gregorianske tradisjon på museum", og som gjorde det nødvendig å finne et nytt religiøst tonespråk. Kravene til dette språket er mange. "Musikken må være ordets tjener, og nå, når den

tjener det lokale (nasjonale) språk, må den ikke miste dette universelle (katolske) preget, men være slik at den som lytter – om han ikke forstår ordene – likevel kan oppfatte musikken som bønn." Gouzes har latt seg inspirere av så vel Østkirkenes "musikalske mystikk", gregorianskens "objektivitet", som av protestantismens vektlegging av det subjektive og personlig opplevde (salmedikterne). Gouzes' prosjekt har vært å skape en syntese av det beste innen bysantinsk, gregoriansk og luthersk tradisjon. Så langt Sundby.

Liturgien som "manna"

13 år senere er Sylvanès et begrep og Gouzes' musikk vel innarbeidet i Kirken i Frankrike og i en rekke andre land. Gouzes har et stort publikum – og selvsagt også kritikere. En innvending som rettes mot ham er nettopp hans "henfallenhet" til det bysantinske, "gouzantin", sier de som trekker på skuldrene av hans flerstemte musikk. Men uansett, musikken hans klinger vakkert, den er entydig sakral, og den er sangbar.

Den er blitt til med et bestemt formål – å forsøke å gjenskape et musikalsk språk som yter rettferdighet til det liturgien er ment å være, ifølge Gouzes; "den dype rytmen som binder sammen og strukturerer Kirkens bønn, og som åpner den troendes hjerte for det store guddommelige mysterium".

Liturgien er feiringen av frelsesmysteriet. I liturgien feirer vi Guds Ord som er kommet til oss én gang for alle, og som fortsetter å komme oss i møte. Gang på gang, uansett

Nå også på uzbekisk!

For første gang i historien foreligger nå Bibelen på uzbekisk. En svensk organisasjon har stått for utgivelsen og for finansieringen. I første omgang er et opplag på 50.000 sluppet løs på markedet i Tasjkent, hovedstaden i den tidligere sovjetrepublikken nord for Afghanistan.

CHRIST IN DER GEGENWART

våre disposisjoner, uansett våre svakheter. "Til alle tider har det vært liturgiens oppgave å være åpen for å ta imot alle de fattige Evangeliet forteller om; alle de sårede, de motløse . . . Liturgien kan bringe alle himmelens velsignelser til dem, den 'manna' Bibelen snakker om, som næret Israels folk i ørkenen."

Ankerfeste i det åndelige liv

Gouzes ser liturgien som selve ankerfestet for det åndelige liv, et ankerfeste han mener er blitt svekket etter den liturgiske reform. Reformen var utvilsomt på sin plass. Men en av konsekvensene – at liturgien ble fattigere på symboler og rikere på ord – har på mange måter redusert liturgiens forkynnende aspekt, som nettopp ligger i at den taler til mer enn bare intellektet. Der det talte ord står i sentrum, blir liturgien kjedelig og fantasiløs samme hvor stor oppfinnsomheten har vært i planleggingen av den.

Nå skjedde ikke forandringene på det liturgiske området i et vakuum, de er bare én side ved et større kompleks. De har også sin teologiske begrunnelse, som igjen kan sees i en større ideologisk sammenheng. Om den teologiske retning som Gouzes og hans jevnaldrende møtte under studiene, sier han selv: "Personlig forventer jeg av teologien at den skal være en hjelp til å fordype og befeste troens nåde i mitt liv. Men i denne perioden ble teologien angrepet fra alle kanter, også innenfra, idet man reduserte den til en subjektiv og moraliserende del av sosialteorien.

Og messene, under foregivende av å åpne seg mot 'realitetene', ble

Pavebesøk i Albania

Når dette nr. av St.Olav når leserne, er pave Johannes Paul IIs første besøk i det tidligere ateistiske Albania historie.

Det er fjerde gang paven besøker et tidligere kommunistland, noterer Catholic Herald - han har tidligere gjestet Polen, Tsjekkoslovakia og Ungarn. Under sitt 12 timer lange besøk vil paven ha avlagt en kort høflighetsvisitt hos president Sali Berisha i Tirana. Høydepunktet under besøket tør ha vært messen i katedralen i byen Shkoder, som er det katolske senter i

Albania - her blir fire biskoper viglet slik at landet igjen har biskoper. De fire har til dels lange fengsels- og arbeidsleiropphold bak seg.

Under kommunistenes harde forfølgelser ble Shkoders 35 gamle kirker enten ødelagt eller brukt som gymnastikksaler. Bare fire er gjenåpnet, blant dem katedralen som i de siste to årene har gjennomgått omfattende restaurering ved en italiensk arkitekt.

Religiøs sameksistens har lange tradi-

sjoner i Albania. I motsetning til den balkanske nabo eks-Jugoslavia hersker det fredelige forhold mellom Albanias katolikker, muslimer og ortodokse. Ifølge regjeringen regner man med at 10-12 % av landets 3.3 millioner innbyggere er katolikker, to tredjedeler er muslimer og resten ortodokse. Den kommunistiske diktatoren Enver Hoxha erklærte i 1967 Albania for ateistisk stat - all religiøs aktivitet ble forbudt, og hårde straffer rammet dem som trosset forbudet.

16

møtestedet for desillusjonert kritikk og subjektive ytringer i stedet for å gi 'ånne og vinger' til den indre bønn, og nære det troende Guds folk i uttrykkets og kommunionens enhet, som er liturgiens unike funksjon og mulighet."

Gouzes er ikke nådig i sin omtale av utviklingen på det liturgiske området: "Kirkene våre er i kulturell forstand blitt tilholdssted for middelmådigheten og den dårlige smak. Jeg har oppriktig vondt av den lille gutten som i dag overværer våre søndagsmesser. De skal verken bidra til å høyne hans kultur eller smak, og heller ikke hans fromhet eller tro."

Hva er "et språk de forstår"?

Dette fikk meg til å tenke på en samtale med en jevnaldrende venninne, med bakgrunn fra søndagskole og "Jesus elsker alle barna"; selv stiller jeg med min katolske bakgrunn helt uten noen form for "barnevennlig" liturgisk oppdragelse.

Samtalen dreide som om hva som hadde gjort inntrykk på oss som barn hva gudstjenester og fromhetsliv angår. Felles for oss var at vi begge bærer med oss hver vår salmestrofe, en salme vi hadde lært som barn, og som dengang hadde festet seg i sinnet, og fremdeles sier oss noe vesentlig om Gud og om oss selv i forhold til Ham. For Nina var det "Herre Gud, ditt dyre navn og ære", nærmere bestemt versene: "Gud er Gud om alle mann var døde, Gud er Gud om alle land lå døde".

For egen del var det salmen "Kongers konge" som gjorde inn-

trykk, og da ganske spesielt strofen "Avgrunn kan på avgrunn kalle, evighet på evighet. Om din storhet vitner alle, men dens grenser ingen vet"!

Begge hadde vi forsøkt å forstille oss hvordan Gud "egentlig" måtte være etter våre respektive yndlings-salmer, og begge hadde vi erfart at vi kom til kort samme hvor hardt vi forsøkte! Selv husker jeg at jo mer jeg anstrengte meg for å få det til, dess mer svimmel ble jeg.

Og nettopp - denne svimlende følelsen, at Gud er så uendelig mye mer, så uendelig mye større enn det vi overhodet er i stand til å forestille oss, nettopp den erfaringen ble av grunnleggende betydning i forholdet til Gud og i et etterhvert voksent forhold til Kirken.

Men er det ikke nettopp den erfaringen vi fratar barna muligheten for når Gud skal formidles til dem "på et språk de forstår"? Gjør vi dem f.eks. virkelig en tjeneste når vi synger Portveien-sanger i barne-gudstjenestene?

Tilpasning = utjevning og forflating

Nå er det jo slik at det er de forskjelligste ting som appellerer til menneskenes religiøse behov, men dersom man som Gouzes holder frem liturgien som selve ankerfestet for det åndelige liv, så er det likevel mulig å stille visse krav til det liturgiske språk, og da ikke bare det musikalske.

Altfor ofte blir et ord som "tilpasning" ensbetydende med utjevning og forflating. "Fristelsen bestod i å tilpasse seg verden heller enn menneskenes religiøse behov", sier

Gerald Arbuckle SM i en artikkel, "Anthropological insights into the 60's and 70's" (Dominican Ashram, juni 1989), og på det liturgiske området har denne fristelsen ført til at det ble viktigere å tilgodese enkeltgruppers smak og interesser enn å gi rom for mysteriet. Og liturgien har følgelig forandret seg fra å være et helhetlig og samlet uttrykk "omkring" mysteriet, til å bli en salig blanding både hva musikalske og andre uttrykk angår.

For all del: Dette må ikke forstås som et ønske om å reversere utviklingen, ei heller å stanse arbeidet med tilrettelegging av liturgien, men kan vi ikke like godt innrømme at vi likevel kommer til kort når vi skal forsøke å gjøre Gud "tilgjengelig"?

Vakkert og verdig

I artikkelen "En hellig absurditet" i Vårt Land, lørdag 25. jan. 1992, kritiserer forfatteren Sven Kærup Bjørneboe kirkens møte med nyreligiøsiteten. I stedet for å ta de dyptgående behov som nyreligiøsiteten er et symptom på, på alvor, sier han, advarer man fra kirkelig hold mot det irrasjonelle i nyreligiøsiteten. Kirken karakteriseres som "smålig" vis-à-vis de nye søkende, men den har da heller ikke noe å stille opp med, skal vi tro Kærup Bjørneboe. Romerkirken er riktignok heldigere stillet, for den "holder seg oppe på det rituelle, sakramentale".

Med andre ord: Kirken har et språk - liturgien - som appellerer til menneskets religiøsitet. Det er noe i liturgien som ikke kan "snakkes bort", og som nettopp derfor kan

Økende vold mot menneskerettighetsaktivister i Peru

Folk som er engasjert i kirkelig arbeid og menneskerettighetsarbeid, er i stigende grad i fare i Peru. De utsettes for angrep både fra den marxistiske terrororganisasjonen "Lysende sti" og fra Perus militære styrker, melder organisasjonen Christian

Aid. Peru har forøvrig verdensrekord i såkalte forsvinninger.

Ifølge en peruviansk prest har landets menneskerettsorganisasjoner aldri vært mer sårbare enn nå. "De får bl.a. skylden for USAs avgjørelse om å holde tilbake et viktig lån til Peru nettopp på grunn av menneskerettsspørsmål." THE UNIVERSE

Intet B-lag i kirken!

"Kirken er det eneste sted i verden hvor alle mennesker har samme status. Uansett kjønn, hudfarge, posisjon og alle våre skillelinjer," sier artisten Tore Thomassen til bladet Treff. "Ingen kan spille på B-laget i kirken, for det skal ikke finnes. Og finnes det, er det i hvert fall ikke Den Hellige Ånd som har skylden. Der Ånden blåser, virvler den oss sammen til 'de helliges samfunn'."

17

oppfattes av dem som ikke forstår språket, det være seg fordi de er utlendinger, fordi de er kirkefremmede, fordi de er barn eller av andre grunner ikke har nådd det abstraksjonsnivå som som oftest er nødvendig for å få noe ut av prekenen.

Det er Kirkens oppgave å være bindeledd mellom Gud og verden. Det å være formidler mellom det usynlige og det synlige er avgjørende for Kirkens selvforståelse, det begrunner dens eksistens, gjør den nødvendig. Kirkens språk, liturgien, ivaretar dette aspektet på en særlig måte idet vi der på én og samme tid heves over tiden, og samtidig kon-

fronteres med det essensielle, for igjen å sitere Gouzes. Og han slår fast at liturgien nettopp av den grunn skal være vakker og verdig gjennomført.

Mye av den filosofiske debatt opp til vår tid har dreiet seg om språket, om hvorvidt det er legitimt å anta en relasjon, et samsvar, mellom begrep og virkelighet. Enten man nå antar at "språket er alt" og avviser en slik mulighet, eller man antar at det skjuler seg en virkelighet bakenfor ordene, så bør vi som troende vite å verdsette denne debatten som så tydelig viser språkets – det talte og det skrevne ords – begrensninger.

At Gud ikke kan settes på begrep, er en realitet Kirken har maktet å ivareta nettopp gjennom liturgien.

Kanskje kommer vi aldri Gud nærmere her på jorden enn vi gjør i lovprisningen av Ham og i takksigelsen. *Lovprisningen av Gud* i alle dens former: i messeofferet, selvsagt, men også i sangen, i lysene, røkelsen, kroppsspråket, i stillheten, ja, i alle de uttrykk som er innebygget i liturgien. De gir ofte rom for et langt *nærere* og sannere møte med Gud enn den Gud som møter oss i *lovtalene over Ham*. De være seg aldri så fromme og velformulerte. ●

NORSK RELIGIONSLEKSIKON

Kunnskapsforlagets Religionsleksikon

Religion og religiøsitet i vår tid ved Per Kværne og Kari Vogt Oslo 1992

Fremmede religioner var for få tiår siden noe som angikk folk med sære interesser. I dag er situasjonen en annen. Det som før var "fremmede religioner", er i dag blitt noe som gjelder naboer og venner og barnas lekekamerater. Politiske konflikter har i tillegg bidratt med å aktualisere behovet for religionshistorisk kunnskap. Klassiske marxistiske forklaringer av klasse- og interessekonflikter holder ikke som forklaringer av motsetninger mellom ulike folkeslag.

Under Golf-krigen opplevde det

norske TV-publikum at en av de oftest konsulterte spesialistene nettopp var en religionshistoriker, nemlig Kari Vogt.

Kunnskapsforlagets nylig utkomne oppslagsbok om religioner og om gamle og nye religiøse fenomener tilfredsstiller utvilsomt mangeslags kunnskapsbehov. Dette er en type kunnskap som står svakt både i grunn- og videregående skole, og som det ikke er så lett å finne frem til uten videre på egenhånd.

Oppslagsbøker som dette finnes på andre språk i ulike varianter,

men dette er den første og den eneste i sitt slag på norsk. Det er all grunn til å være begeistret over at denne type oppslagsbok nå også foreligger på norsk, og over at Kunnskapsforlaget har engasjert forfattere som Kari Vogt og Per Kværne, som representerer den høyeste faglige kapasitet på området.

Utgangspunktet for leksikonet er databasen i Aschehougs og Gyldendals Store Norske Leksikon, som er bearbeidet, nyskrevet og supplert med nye oppslagsord. Utvidelsene er så omfattende at det er blitt et helt nytt verk.

Leksikonet inneholder korte artikler og oppslagsord, bibliografier for videre lesning og mange fotografier og illustrasjoner. Det er dessuten utstyrt med et register som hjelp til å finne rette oppslagsord.

Brita Pollan

Ekteskap/samboerskap - apropos en aktuell debatt

"I virvelvindene om partnerskapslov, homofilt samliv og samboerskap har de mange sterke utsagn hittil vært så innholdsfattige at det knapt har vært mulig å høre noe klart budskap. Og det som så langt har vært mulig å høre om ekteskapet, har vært innholdstomt," noterer Inge Lønning på lederplass i Kirke og Kultur.

"Situasjonen kan slik sett minne sjenerende sterkt om en av de klassiske kirkevitsene - mannen som, hjemkommet fra søndagsgudstjenesten, blir spurt av sin kone hva presten talte om i dag. 'Han talte om synden.' - 'Og hva sa han om synden?' - 'Han var imot den.' At kirken er imot synden, har folk flest fått med seg. At den er for ekteskapet likeså. Ingen av delene er egnet til å gjøre noen klokere, og det finnes ing-

en grunn til å tro at noen er blitt klokere.

I dagens samfunnsvirkelighet er dette illevarslende tegn på manglende ånds nærverelse i kirkens teologi og forkynnelse. De mange lydsterke markeringene av den synden vi er imot - hvor blir det av de selvransakende spørsmålene vi burde reise: Hvorfor er det bestandig så mye lettere å bekjenne andres synder enn sine egne?

Teknisk-medisinske utfordringer på dagsorden

En studiedag om spørsmål i tilknytning til 'medisinsk teknikk ved livets begynnelse' dannet innledningen til Den nordiske bispekonferansens vårmøte i slutten av mars i Birgittastretnes gjestehus i Turku i Finland. Tre finske forskere informerte om behandling for ufruktbarhet, kunstig befruktning, prenatal diagnostikk og in vitro-befruktning samt nordisk lovverk om disse tingene. Så fulgte diskusjon med kirkelige eksperter om hvilke konsekvenser disse medisinske landevinninger har på det pastorale plan og om beskyttelse av det ufødte liv. Ved en senere anledning vil konferansen ta opp pastorale og etiske utfordringer ved livets slutt.

En annen post på programmet var forholdet mellom kirke og stat i de nordiske land der de lutherske folkekirker fremdeles har karakter av statskirke - i Finland gjelder det også den ortodokse

kirke. Selv om den katolske kirke i Norden, i likhet med andre kirkelige fellesskap, har full frihet for sitt virke, er kirkens rettslige og finansielle stilling ikke tilstrekkelig ordnet, heter det i pressemeldingen fra møtet. Bispedømmene er i fortsatt i stor grad avhengig av økonomisk støtte fra utlandet, og tyske katolikker vil også i nærmeste fremtid yte betraktelig støtte til sine nordiske trosfeller til tross for økende utgifter på hjemmehane i forbindelse med de nye forbundslandene.

Sjalesorg for asylsøkere er en preserende pastoral og karitativ oppgave særlig i Sverige og Norge. Det pavelige råd for migrantpastoral og Den europeiske bispekonferanse forbereder en fagkongress om disse spørsmål, og som et ledd i forberedelsen skal nordisk informasjon på dette området samles inn.

Bispekonferansens formann, biskop Paul Verschuren av Helsinki, oppfordret, på bakgrunn av sitt møte i februar med de nordiske katolske kirkebladsredaktører og presidenten for Verdensunionen for katolsk presse, å sette samarbeid med journalister i kirkelige og sekulære medier på dagsordenen ved et senere møte.

Spørsmålet om oversettelse av den nye verdenskatekismen til norsk og evt. andre nordiske språk ble tatt opp. Forberedelser til den kommende synode om ordenslivet stod også på dagsordenen, likeledes spørsmålet om kirkelige assistenter og andre gudstjenestemedarbeidere samt møte med den nye pavelige nuntius for de nordiske land, erkebiskop Giovanni Ceirano.

(St. Olav vil ved en senere anledning ta opp de emner bispekonferansen behandlet under studiedagen.)

Hvordan bygger vi menighet - sammen?

Det var hovedemnet da PRO - Pastoralrådet i Oslo Katolske Bispedømme - møttes på Mariaholm i midten av mars (rett etter redaksjonsslutt for forrige nr. av St.Olav). Bakgrunnen for emnet er livet i våre etterhvert ganske så flernasjonale menigheter - ofte med en utenlandsk prest i spissen som har hatt liten anledning til å sette seg inn i norsk språk og kultur før han skal være prest på heltid for et til tider ganske sprikende mangfold. Ingen lett jobb å kastes ut i!

Via et gruppearbeidsopplegg som i humoristisk form skisserte lett gjenkjennelige problemområder og gnisningspunkter innen dagens katolske menighetshverdag, kom man frem til et sett forslag om hva som kan/bør gjøres for å bygge bedre fellesskap i våre

menigheter og for å gi utenlandske prester et bedre utgangspunkt for å fungere som menighetsprester under våre spesielle forhold - et område hvor gjennomtenkt plan og omtanke til dels har vært mangelvare.

Blant forslagene - som nå videresendes Presterådet til behandling sammen med forslag til 'målsetting' på dette området - er: 'myk' overgang fra presteseminar til full menighetstjeneste med tid til kurs og annen læring, nettverk av vertsfamilier for nye prester, tilbud om etterutdanning for prester med noe fartstid, bedre arbeids- og ansvarsfordeling mellom prest og legfolk slik at presten frigjøres mest mulig til pastoralt arbeid. Det hører med til bildet at Rådet for prestestudenter, som bl.a holder løpende kontakt med studentene, i

den siste tiden også har fokusert på disse tingene.

Kirkelige assistenter finnes nå i flere menigheter, en åremålstjeneste som nå har fått sitt regelverk. Kirkelige assistenter kan bl.a. lede ordets gudstjeneste når prest ikke er til stede - på mange måter en nødløsning, men samtidig også en mulighet for fornyelse av gudstjenester og en utfordring til legfolkets talenter, ble det fremholdt under Mariaholm-møtet.

Regnskap for OKB for 1992 viser fortsatt anstrengt økonomi. Det er lite og intet til nye tiltak, blant annet fordi man driver beinhard nedbetaling av gjeld - med håp om snart å være over den verste kneika.

Og: Hvorfor er det så mye mer takknemlig å reise røde trafikklys langs de livsveiene hvor det er uaktuelt for oss selv å ferdes enn der vi selv er travle trafikanter? Har vi aldri registrert advarselen om den skriftlærdom som legger tunge byrder på andre menneskers skuldre uten noensinne å løfte så mye som en finger for å bære dem selv?"

Anbefaler mer demokrati ved bispe-utnevnelser

Vatikanets prosedyrer for utnevning av nye biskoper er moden for reform, mener en av Brasils kirkeledere med lengst fartstid i tjenesten. Under et besøk i London nylig sa biskop Antonio Celso Quieroz, generalsekretær for Den brasilianske bispekonferanse, at det er uheldig at Vatikanet utpeker nye biskoper uten forutgående rådslagning.

"Både når det gjelder Brasil og andre land blir biskoper utnevnt uten at de lokale bispekonferanser har særlig innflytelse. Jeg tror den katolske kirke må finne en mer demokratisk utnevningssprosess. Den nåværende fremgangsmåte er uheldig både for kirken på stedet og for vedkommende som blir utnevnt," sa biskop Quieroz, ifølge den katolske avisen "The Universe".

Nye veier for kvinners tjeneste?

Teologen Max Thurian, som hører til den internasjonale Taizé-bevegelsen, skriver i en artikkel i *L'Osservatore Romano* at å vigsle kvinner til prester, vil være "i strid med deres sanne natur og de særlige gaver som er gitt dem". Å påtvinge kvinnene en maskulin form for embede, er tegn på "manglende fantasi". Det vigslende presteembedet har "gjennom hele den jødisk-kristne tradisjon" vært ivaretatt kun av menn, understreker Thurian, ifølge *The Tablets* referat.

Pater Thurian, som gikk over til katolisismen for noen år siden, er medlem av Vatikanets internasjonale teologiske kommisjon. Han mener at Church of Englands beslutning om å tillate kvinnelige prester er til hinder for katolsk-anglikansk dialog og vil skape spenning innen det anglikanske fellesskap. De kirker som godtar ordinasjon av kvinner "anerkjenner ikke det ministerielle presteembedet og vigslers kvinner til en prestelig funksjon, ikke til prestedømmet", mener Max Thurian.

Han peker på at den kirkelige tjeneste følger to linjer: den petrinske som er opphavet til preste- og bispeembedet, og den marianske hvis karakteristika er "moderlighet, kontemplasjon og forbønn". Det er innen denne marianske profil kirken må søke kvinners rolle i kirken og deres eventuelle "ministerium". Det mannlige prestedømme svarer til Jesus som "prest og brudgom", kvinners tjeneste "må tilsvare kirkens marianske natur som jomfru, brud og mor".

Det er ikke overraskende at kirker som ordinerer kvinner stort sett har

liten erfaring med kvinnelige ordenssamfunn, skriver Thurian. Som noterer at "for den katolske kirke er ordenslivet et område hvor kvinners kirkelige tjeneste virkelig kan blomstre." Han oppfordrer til "kreativ, men teologisk og tradisjonsmessig sett holdbar utforskning av mulige nye roller for kvinner", særlig innen "katese og prekenvirksomhet". Neste års bispesynode om ordenslivet burde gi mulighet til å utvikle kvinners "tjenestepotensial" som en komplementær tjeneste til pres-tenes, skriver Max Thurian.

Hyggelig inspirasjon

Noe av det hyggeligste en pensjonist kan oppleve, er vel å se at noe av det man har gjort i sin yrkesaktive tid, har betydning noe. Men at en liten bok jeg en gang sørget for å få oversatt til norsk, skulle inspirere et forslag til liturgi på Kvinnedagen 8. mars, ligger vel i overkant at hva jeg kunne tenke meg. Men i innlegg i Vårt Land og Aftenposten forteller Anne Storrusten at *St.Olav Forlags* bok "Innhyllet i kjærlighet" med utdrag av *Julian av Norwich'* visjoner, hadde vært blant de ting de lot seg inspirere av. Anne Storrusten er legkvinne og ble oppnevnt av Kirkerådet til medlem av utvalget som skulle foreslå denne liturgien.

To av bokens betraktninger - "Gud - vår far og mor" og "Vår sanne mor Jesus" - hører sikkert til de ting Anne Storrusten sikter til når hun skriver at for Julian ser det ut som det faller helt naturlig å henvende seg til Gud som far og mor, og det var også en av grunnene til at jeg ba om norske rettigheter til boken. Her finner vi det samme helhetssyn som i skapelsesberetningen der det heter at Gud skapte både mann og kvinne i sitt bilde. *J. Bruce*

Viktig ballast!

"Jeg skylder min orden alt og elsker den av hele mitt hjerte," sier pater *Albert Raulin* i et intervju i *St.Olav domkirkes "Menighetsblad"* i anledning paterens 50-års prestejubileum nylig.

Hvordan det dominikanske miljø var som han trådte inn i, vil intervjueren, *Olav Rune Bastrup*, vite? "Jeg gikk hundre prosent i *Thomas Aquinas'* skole, og det har naturlig nok preget meg siden. Samtidig var dominikanerordenen sterkt politisk engasjert på den liberale side og fikk åpnet mine øyne for samfunnsmessige misforhold. Jeg kom fra et konservativt hjem og hadde aldri stilt spørsmål ved det bestående, ikke minst spørsmålet om Frankrikes stilling som kolonimakt, som var sterkt fremme på den tiden. Ordenen fikk meg til å revurdere mine synspunkter i slike spørsmål. Forøvrig var miljøet preget av en solid intellektuell tradisjon. Vi leste *Thomas* selv og gikk til kildene. Flere av mine lærere skulle bli betydningsfulle i forbindelse med Det 2. Vatikankonsil, deriblant *Yves Congar*. På mange måter var atmosfæren fra konsilet foregrepet i klostermiljøet allerede den gang."

Om *Thomas* fremdeles kan gi inspirasjon til moderne teologer? "I høyeste grad. Den største synd man har gjort mot *Thomas*, er å gjøre ham til en ortodoks lærefader. *Thomas* er en dynamisk tenker, hans teologi åpner opp i mange retninger. For meg har han vært en nøkkel til å nærme meg etiske problemstillinger på en frigjørende måte."

Det sentrale i hans egen prestegjerning? "I mitt bønneliv og i min forkyn-nelse har jeg alltid søkt å besinne meg på *Bergprekenens* evangelium. Det har en universell gyldighet. Begrepet solidaritet er et nøkkelord for min forståelse av den kristne tro, og det kommer ikke minst til orde gjennom *Bergprekenen*," sier pater *Raulin*.

Caritas-innsats i eks-Jugoslavia
 For Caritas har krigen i det tidligere Jugoslavia betydd økende utfordringer i form av mer enn 2.8 millioner nye flyktninger, og "nye mekanismer er tatt i bruk for å takle utfordringene", leser vi i Newsletter som utgis av Caritas Internationalis, paraplyorganisasjonen for de lokale katolske Caritasorganisasjoner som i dag finnes i hele 150 land. Man har bl.a. etablert mer og mindre faste representanter for de store giverorganisasjonene, og nå har både det

tyske, sveitsiske, italienske og østerrikske Caritas folk på plass i hovedkvarteret i Kroatia. Deres oppgaver rangerer fra støtte til og avlastning for de lokale krefter til reportasjer etc. til media i giverlandene.

I 1992 brukte Caritas-organisasjonene totalt over 41 millioner dollar på nødhjelp og rehabiliteringsprogrammer i det tidligere Jugoslavia. Hovedområdene for Caritas er: matforsyninger, støtte til flyktningeleirer, gjenoppbygging av boliger og hjelp til seksuelt misbrukte kvinner. For innværen-

de år har man foreløpig 11 millioner til rådighet, men det vil trenge økende midler særlig i hjelpeprogrammene for voldtatte kvinner og deres barn. Den håpløse økonomiske situasjonen i disse områdene gjør situasjonen stadig vanskeligere for folk og behovet for hjelp større.

Caritas' hjelpearbeid i Kroatia og Bosnia står høyt i kurs hos alle grupperinger i området, "dette gjør Caritas til den eneste allment aksepterte hjelpeorganisasjon i eks-Jugoslavia," skriver Newsletter.

VÅR FRUE AV FORDRAGELIGHETEN

Mai er Maria-måneden. Hvorfor så bringe et oktoberbrev fra Karen Erngaard ved Kateketcentralen i København? Les - og se.

Den lave, sene oktobersolen som skinner i fuktig luft, forskjønner alt. Pyrenéene, som i et annet slags vær nok kan virke skremmende, blir til vennlige gamle fjell. Eldede, herjede ansikter kan føle seg vakre, ja, de er det. Men solen har lite å stille opp med overfor Madonnaens kjempestatue foran basilikaen i Lourdes. Den er og blir konditor-

kunst i kjempeformat. Og heller ikke overfor det arkitektoniske monstrum av et byggverk som Vår Frue av Lourdes vender ansiktet mot.

Men kransen av blomster rundt statuen er pen. Man nærmer seg forsiktig, rører diskret og liksom tilfeldig ved blomstene. De er kjølige og altså ekte. Kunstige blomster antar temperatur etter omgivelsene, ekte har sin egen, innebyggede temperatur. Bukettene en ekte og likt sammensatt, alle som én: først en tett bukett i biedermeier-stil bestående av rosa og hvite blomster, bundet i ringer. Opp fra midten tre langstilkende, lyserøde rosenknopper. Åpenbart en spesiell Lourdesbukett som alle kjenner, unntatt jeg.

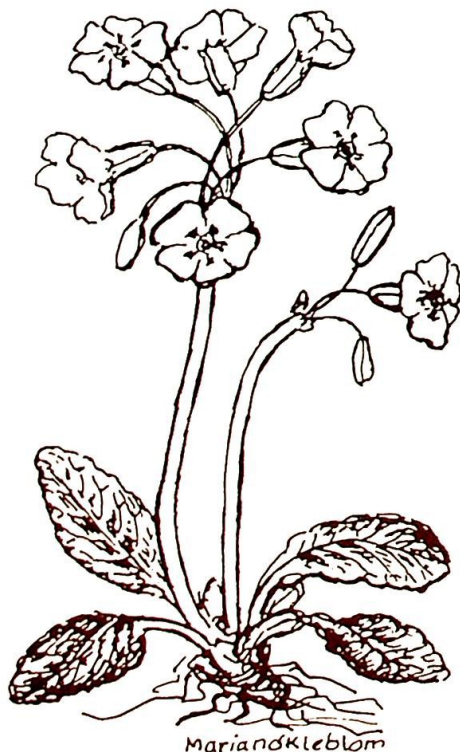
Over plassen hvor det på denne årstid nesten er tomt for syke, vandrer friske med plastdunker eller store brusflasker med patentkork.

Slike har de fremdeles i Frankrike. Jeg konstaterer at de ber mens de tapper vann fra vannkranene i klippen. Fransk oppfinnsomhet fornektet seg ikke: med kransystem kan mange tappe på én gang og på én dag, og intet behøver gå til spille.

I votivlys-stativene brenner det mange lys, så mange at det for øyeblikket ikke er plass til flere. Et skilt opplyser en om man trøstig kan legge sitt utente lys ved siden av; at det vil bli tent når det er plass, og vil brenne så lenge det kan. Jeg legger mitt lys og er sikker på at det blir tent og vil brenne for mine barn - lenge - for jeg har kjøpt et stort lys. Hvis jeg fortalte dem det, ville de se på meg med kjærlig overbærenhet og tie. Deres navn står også innskrevet i den gyldne bok i domkirken i Verdun. For alle de barn som står oppskrevet der, leses det en messe én gang om året. Det er deres mor glad for - og de?

Ved grotten er en liten valfartsgruppe fra Spania nettopp ankommet. Små, gamle, tykke spanske koner går grotten rundt mens de lar hånden følge klippeveggen. Min alltid levende avsmak for svermeri rører ikke på seg en gang.

Jeg har en Lourdes-medalje - av blick! Jeg fikk den for snart 30 år siden av en venninne hvis papisteri jeg dengang betraktet med kjærlig overbærenhet. Hun hadde lokket meg med til en messe i Maribo. Etterpå gikk vi over til prestens forværelse. Her drev prestens husholderske handel med hellige saker og ting. På spørsmål om hun hadde noen medaljer, svarte hun på rav-

Tegning av sr. Mary Ansgar Sheldon fra boken «Guds mor i Nord-Norge».

Fra mottager til giver

Den katolske kirke i Korea går fra mottagerkirke til giverkirke. I fjor høst opprettet bispekonferansen et 'oversjøisk hjelpefond', et klart tegn på at kirke og folk i Korea nå er både rede og i stand til å hjelpe nødstedte medmennesker rundt om i verden. I fjor bidro Caritas Coreana med 60.000 dollars til Somalia, og innsamlingskampanjer øremerket for Afrika er nå i gang.

NEWSLETTER

Medfølelse sentralt for skriftefedre

Den ideelle skriftefar må aldri vise at han er overrasket over det han får høre under skriftemålet, og han må vise et maksimum av taktfullhet når seksuelle synder bringes på bane, sa pave Johannes Paul nylig i en tale til en gruppe prester som hører til de faste skriftefedre i Romas kirker. Nettopp taktfullheten kan ikke understrekes sterkt nok, ganske særlig i forbindelse med brudd på det sjette bud, understreket han.

"Skriftefaren må aldri si noe som smaker av fordømmelse av den person som

skrifter," sa paven. "Han må heller ikke trenge seg inn i vedkommendes privatliv, aldri være utålmodig eller ha hastverk, eller gi uttrykk for forbauselse, irettesettelse eller ironi."

Prester som hører andre geistliges skriftemål, bør i særlig grad være medfølelende fordi disse angrende syndere "i enda høyere grad enn legfolk er ydmyket av sin synd", og "kanskje også mer utsatt for å miste motet fordi selve deres verdighet er blitt vanhellighet".

CATHOLIC HERALD

judsk: "Hja, Wi hår da de undergørende te' tre-en-halv!" Så drog hun frem en cigarkasse. Det var der de undergjørende lå. Med stor omhu la hun en blikkmedalje i min protestantiske hånd og tilføyde: "Så håber A der blywer held we'en!" Takk, frøken Christiansen, det ble det! Ganske visst er det noen som påstår at en Lourdes-medalje slett ikke er undergjørende. Det tror jeg ikke på. Jeg kom ikke til Lourdes som pilgrim. Jeg kom der for å be, ja, men ikke som pilgrim all den stund jeg ikke hadde forstand på å være pilgrim. Heller ikke var Lourdes reises formål. Men jeg tør nesten si at jeg forlot Lourdes som pilgrim.

Lourdes er et troens og et bønnens sted, det utstråler en fordragelighet, en slags *plass-til-oss-alle-sammen*, en generøsitet. Her spør man ikke etter jøde eller greker, om venstre eller høyrevridd. Og man ber ganske bevisst. Sammen med de spanske konene som går der nede i gaten og rører andektig ved veggene, sammen med kirkens mest rabiate teologer, man ber sammen med kirkens veloppdragne barn og med dens opprørsk. Og man frydes ved det. Det er en stor og generøs kirke vi bekjenner oss til. Der er plass til alle. Jeg våger meg som en slags nølende pilgrim til å vende tilbake md en hilsen fra

Vår Fru av Fordrageligheten

Katolsk videoproduksjon på dansk

"Vi lever midt i en medietid. Især unge, men også stadig flere voksne får en meget stor del av sin informasjon fra de elektroniske medier - radio, TV og video," skriver pater Leslie O. Dom S.J. i en informasjonsfolder utgitt av KVIP (det danske initiativ Katolsk Videoproduktion). Og pateren noterer at "hverken Folkekirken eller den katolske kirke i Danmark har vært særlig gode til å delta i den medieboom vi har opplevd gjennom de siste 10-20 år", men at "fra katolsk side er arbeidet på Katolsk Videoproduktion og Radio Steno (som sender i Stor-Kjøbenhavn) forsøk på å gjøre noe ved dette."

Hva har så KVIP å by på? Blant titlene finner vi: "Messen", "Fermingen", "Katolsk bryllup", "Prestevigselen," "Også om søndagen" (et portrett av en sogneprest), "Kvinner i kirken" (intervjuer), "Høstår" (om å bli gammel med verdighet), "En vei til bønn" (om indre stillhet, bønn og meditasjon i hverdagen), "Bønn i ditt hjem" (en oppfølging av foregående: Hvordan gi mer plass til

Gud i en vanlig familie med dens problemer og konflikter), "Myrendal - et kloster på Bornholm" (Cisterciensermunker i bønn og arbeid på en gammel husmannsplass på Bornholm - teksthefte med historisk bakgrunnsstoff følger med, "en av våre mest etterspurte videoer, bl. til folkeskolen"), "Himlen over Tåstrup" (et lite klosterfelleskap på tre kvinner i en forstad til København) og "Religioner på tilbud" (om nyreligiøse bevegelser). Videoene kan både leies og kjøpes.

KVIP har nylig etablert et kontaktnett med en rekke utenlandske produsenter, forteller programfolderen, og blant de emner som vil bli dekket utover året, er katolsk sosiallære og frigjøringsteologi.

Interesserte kan henvende seg til:

Katolsk Videoproduktion
Sct. Kjeldsgd. 3
D - 2100 København Ø

Pavens anliggender for bønnens apostolat i mai:

At de unge, styrket av Den Hellige Ånd ved fermingens sakrament, må våge å være vitner for Kristus i hverdagen.

At alle kvinner, ved å se hen til Maria, kirkens mor, må se sin oppgave i familien, samfunnet og kirken.

Klokere med årene?

"Noe av det grufulle ved å bli eldre er at du ikke blir klokere," uttalte Erik Bye nylig til Verdens Gang. "Det er en myte at folk blir klokere med årene. Man får bare flere skrubbår. Selv kjenner jeg flere som var dumme som unge, og er like dumme i dag."

Fortsatt slaveri

Millioner av mennesker lever i slaveri, særlig i Afrika, Asia og Latin-Amerika, melder ILO (Den internasjonale arbeidsorganisasjonen). "Den viktigste årsaken til slaveri og barnearbeid er den store kløften mellom den rike og den fattige verden. I så måte er vi alle medskyldige," kommenterer Jacob Aano, tidligere stortingsrepresentant og mangeårig medlem av Antislaverisk selskapet. IPS/VÅRT LAND

Vil ha fjernet Gro-dagen

Ta "Gro-dagen" og om nødvendig Skjærtorsdag! Dette er Bispemøtets råd til Regjering og Storting. 2. dagene i jul, påske og pinse omgjøres ikke. Kristi Himmelfartsdag omgjøres heller ikke. Om nødvendig bør man heller omgjøre Skjærtorsdag til arbeidsdag, heter det fra bispekollegiet i Den norske kirke. VÅRT LAND

22 Liturgisk kalender

MAI

9. FEMTE SØNDAG I PÅSKE-TIDEN. Apg 6,1-7. 1 Pet 2,4-9. Joh 14,1-12
10. Apg 14,5-18. Joh 14,21-26
11. Apg 14,19-28. Joh 14,27-31
12. Nereus og Achilles, martyrer. Pancratius, martyr. Apg 15,1-6. Joh 15,1-8
13. Apg 15,7-21. Joh. 15,9-11
14. Mattias, apostel. Apg 1, 15-17.20-26. Joh 15,9-17
15. Hallvard, martyr. Apg 16,1-10. Joh 15,18-21 (Norske Tidebønner - uke 2)
16. SJETTE SØNDAG I PÅSKE-TIDEN. Apg 8,5-8.14-17. 1 Pet 3,15-18, Joh 14,15-21
17. Apg 16,11-15. Joh 15, 26-16,4
18. Erik, martyr, Sveriges vernehelgen. Apg 16,22-34. Joh 16, 5-11
19. Apg 17,15.22-18,1. Joh 16,12-15
20. KRISTI HIMMELFART.. Apg 1,1-11. Ef 1,17-23. Matt 28,16-20
21. Apg 18,9-18. Joh 16,20-23
22. Apg 18,23-28. Joh 16,23-28 (Norske Tidebønner - uke 3)
23. SYVENDE SØNDAG I PÅSKE-TIDEN. Apg 1,12-14. 1 Pet 4,13-16. Joh 17,1-11
24. Apg 19,1-8. Joh 16,29-33
25. Beda den ærverdige, prest og kirkelærer. Gregor VII, pave. Maria Magdalena av Pazzi, jomfru. Apg 20,17-27. Joh 17,1-11
26. Filip Neri, prest. Apg 20,28-38. Joh 17,11-19
27. Augustin av Canterbury, biskop. Apg 22,30.23,6-11. Joh 17,20-26
28. Apg 25,12-21. Joh 21,15-19
29. Pinseften. 1 Mos 11,1-9 el. 2. Mos 19,3-8. Rom 8,22-27. Joh 7,37-39 (Norske Tidebønner - uke 1)
30. PINSEDAG. Apg 2,1-11. 1 Kor 12,3-7.12-13. Joh 20,19-23
31. Marias gjesting hos Elisabeth. Sef 3,14-18 el. Rom 12,9-16. Luk 1,39-56

Krise og krangel godt stoff!

"Det er aldri vanskelig å få oppmerksomhet og presse bare vi anklager andre for ett eller annet," skriver redaktør Jon Magne Lund i "Budbæreren", Frikirkens blad. "Mye verre er det å bli hørt når enigheten er stor. Både pressen og folk flest (sett ikke all skyld på journalistene alene!) er mer giret på krise og krangel enn på vennskap og harmoni."

Filippinene: 50.000 barn av amerikanske soldater

Da USAs soldater forlot Filippinene i fjor, etterlot de seg ikke bare tomme militærbarer, men også mer enn 50.000 barn. Fire av barna går nå til rettssak mot sine fedre i California.

"De amerikanske marinegastenes oppførsel var uansvarlig. Ikke noe annet folk har tjent USA så trofast og uselvisk som filippinerne har gjort de siste 100 årene," sier den irske presten Shau Cullen som arbeider for blandingsbarnas rettigheter. Et velkjent advokatkontor i California har sagt ja til å representere de filippinske barna i retten uten å kreve honorar. VÅRT LAND

GREGORIANSK SANGKURS

i

Trondheim
26. - 29. juli

Lærere fra Vilnius/Paris
Kurspråk: Engelsk

Opplysninger fås hos:
Kursleder Dordi Glærum
Skuggevik
6650 Surnadal
Tlf.: 073-63110

Påmeldingsfrist: 1.juni

Arrangør:
Amici Cantus Gregoriani
Nidrosiae
i samarbeid med:
Olavsdagene
Rikskonsertene

Vi er i
nærheten
når du
trenger oss

Sentrum 20 79 05
Ullevålsveien 1 - Oslo
Oslo Vest 50 00 30
Harbitzalléen 14
Oslo Øst 67 28 80
Grensesvingen 7
ved Fyrstikktoget

90 ÅR 1992

T. S. JACOBSENS
Begravelsesbyråer

Neste nummer utgis 26. mai. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Liv Greni

Brian McNeil c.r.v.

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo
Telefon: 22-20 72 48
Fax: 22-36 02 63

***Du har kanskje noen i
familien eller venner,
som snart skal motta
1. kommunion eller
konfirmeres?***

DU FINNER GAVENE HOS OSS;
til 1. kommunion:

BØKER

IKONER

LYS TIL ALLE ANLEDNINGER

KORS OG KRUSIFIKSER

ROSENKRANSER

KIRKEMUSIKK

KUNSTKORT

GAVEKORT à kr. 50,00 og
kr. 100,00.

Vi sender over hele landet.

ÅPNINGSTIDER:

Mand.-fred. 9.30-17.00

Torsd. 9.30-17.30

Lørd. 9.30-13.30

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 22 15 54 26/22 15 56 06

**TRENGER
DU TRYKKSAKER?**

Kontakt

SATS + PASTE AS

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: 22 30 04 16 – 22 30 84 53

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 22 66 59 00 – SERVICE 22 66 58 60 – 22 66 58 61

CARITAS | NORGE

DEN KATOLSKKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3, Tlf.: 22 69 30 15/60 43 51

Gavekonti:

Postgiro: 0814 5 00 40 64 – Bank: 7041.05.13976

Blikk
på tiden

Med forkjærlighet for TRØKK!

Jeg må bare innrømme det. Når det dreier seg om musikk, har jeg sans for alt som er høyt og støyende, alt som etter min mors mening kvalifiserer til betegnelsen "bråk".

Trommer skal det være. Eller perkusjon, som det heter på fagspråket. Og elektriske gitarer. Og bass. Mye bass. Og keyboards. Og svartkledte guttter med lær og nagler, som hest og inderlig dunderer løs med de pinligste banalitetene som det engelske språket kan oppdrive. Jeg burde antakelig skamme meg. Eller oppsøke en psykolog. Men jeg lider ikke, og jeg sørger omhyggelig for at naboen heller ikke gjør det.

Clouet med denne musikken er forresten ikke bare at den høres, men *hvor* den høres. Og det bør helst være i lugubre kjellerlokaler eller kondemnerte lagerhaller, og aldri - under noen omstendigheter! - i dagslys.

Hvorfor jeg har en forkjærlighet for denne musikken, av grupper med obskure navn som Chocolate Overdose, Wannskrekk eller det som verre er? Fordi den er rocka, fordi den har TRØKK, fordi disse folk spiller som om det gjelder liv eller død. Det er ikke direkte melodios, huttetu for en fornærmelse det ville være mot rocken, men den er ærlig.

Psykologen, som jeg forøvrig ikke har konsultert, ville kanskje sagt at jeg lider av en eksistensiell angst, muligens en noe forsinket pubertet. Den drevne leser er antagelig mer opptatt av hvordan jeg skal få til en naturlig overgang fra bakgate-rock til den kristne tro, som på en eller annen måte turde være relevant også på denne siden av St.Olav. Den enda mer drevne leser har kanskje bitt seg merke i uttrykket "på livet løs" og begynner så smått å ane en sammenheng. Hvis den fins.

Går det an å se en sammenheng mellom kristendom og rock'n roll? Min påstand er: JA! Begge deler er et eksistensielt anliggende, som setter sitt preg på hele mennesket, fra innerst til ytterst. Begge deler er en livsform som på sitt ærligste har et TRØKK som ingen kan stille seg likegyldig overfor. Overført til vår kirkelige tradisjon kan jeg nevne kandidater i fleng som fortjener krakteristikken "rocka". Ignatius av Loyola og Charles de Foucauld er to opplagte eksempler. Begge kastet kompromissløst alle sikkerhetsnett og "dundra løs" med alt de hadde av vilje, krefter og mot.

Min mor kaller rocke-musikken "lydforurensning". Selv tilhører jeg dem som får angst og nervetrøbbel hvis det spilles folkemusikk eller jazz i radioen før klokka ti om morgenen, så jeg forstår henne godt. Men når det gjelder rocken, har hun ikke skjønt poenget. Den har nemlig ikke til hensikt å forskjønne virkeligheten. Du får den ikke med jordbærsmak og nyter den ikke fra plysjeseter i fine salonger. Det er forresten ikke et spørsmål om å nyte. Det er et spørsmål om energi. Man slumrer ikke til en rockelåt. Min mor ville svart at man heller ikke behøver å

vekke de døde med den. Poenget er at den får opp temperaturen og river tilhørerne ut av dvalen. Skal man oppnå det, holder det ikke med konturløs, dvask supermarked-muzak som ikke vil være i stand til å tenne en gnist i en besindynket åker.

Vil du drepe en rocke-låt, så gi notene til et symfoniorkester. Da vil du få en sviske. Det er bra for fordøyelsen, men ingen vil sette livet på spill for en sviske.

Med fare for å virke populistisk, tør jeg minne om apostlene. Jeg skal ikke påstå at de var verdens første rockere, men for sine samtidige må de ha fortonet seg som en gjeng uansvarlige opprørere. De hadde møtt sannheten, og de fulgte den uten forbehold. De levde et liv i opposisjon til det etablerte. Skulle deres innsats fortelles med noter, ville det blitt plenty med perkusjon og feite gitar-soloer som ville fått rutene til å klirre.

Tro nå ikke at dette er et kampskrift mot stillhet og skjønnhet. Stillhet og skjønnhet er bra, når det kommer innenfra. Fortielse og silikonsjarme er noe helt annet. Da foretrekker jeg heller litt ærlig bråk. Litt lyn og torden som rensker lufta. En skikkelig rocke-låt som får hårene til å reise seg, som sparker deg opp av sofaen og ut i verden for å riste opp alle som sover. Kirka og rockerne er snart de eneste som forsøker seg på det. Derfor trives jeg utmerket i begge leirer. Men også rockere må sove i blant, kanskje det er derfor vi ser så lite lær og nagler i høymessen om søndagene?

Backstreet Girl